

Pbàromà tò Pòlò andí bhàruwà

Yàrí bhàruwà ò ì nòtù ádròdrò dhu tí dhu

Yàrí bhàruwà nandí ní Pòlò, Yèsù Krístò bhà uvi-tatále. Kǎndí ka Kòritò tó kígò ǒ ndì ndí'ì, Àkayà tó pbìrì ò rórò, mbèmbè imbò kumi dóná àrùbhù nà atò údà Yèsù ka kúgù dhu-dzidǒ rórò. Rómà tó kígò ní'ì inzà kàpè àrà àhù ònà angyi kígò (15.22-24).

Ndi kígò ǒ pbàkrístò nóongónà 'undu dhèdhèrò idza ǒ (16.5,10-11,14-15). Ní Pòlò andí yàrí bhàruwà kóró ì pbàkrístò tò. Ka kìrè nga Pèndèkotè-idhò ǒ ì nuǵèrè 'à'ù Yèsù Pbàyàhúdí rǹngbè ndì kànísá Rómà, ndìrò ngǎtsi nǐ yà Pòlò ùtì ɔvɔya Pbàromà 16 ò ale nzínzi ǒ atdídhéná ale rǹngbè ndì ka.

Wemberè tí Yèsù ná'u Rómà tó kígò ǒ ale nzínzi ǒ, ábhǒ ale ní'ì Pbàyàhúdí. Pbétù, Pòlò rǐ pbìndà bhàruwà àndí rò, ndì Yèsù ná'ù ìnzǐ ní pbàyàhúdí-bvù náasè ndì atdíǒ Yèsù ná'ù Pbàyàhúdí-bvù dónǎ.

Kǎndí yàrí bhàruwà ìbhù dhu-okú dò rò: (1) Kàgàwà arí kóró ale yà Yèsù Krístò ná'ù níǵù nǐ kàbhà ádrǹngbǎnga tó obi tó Ídzì Mǎkǔrù núdhè ndì ndí dhu (1.16-17), (2) Rómà tó kígò ò ndì ndàrà nǐ pbìndà abhi nóvɔ ndì ndí ndì kígò ǒ bhà tò dhu (15.22-29), (3) ndìrò, Spàniyà tó pbìrì ò ndì ndàrà nǐ pbìndà abhi tò kà rǐ mùdzùná ònzi abádhí-fó dhu (15.24).

Bhàruwà-nyèti ka kóhù tí dhu

- **Bhàruwà-dòkpa** (1.1-17).

- **Kàgàwà arí** ìndrù òzù obhónángatále tí a'uta-otù ǒ dhu (1.18-4.25).

- Kàgàwà bhà ìlǎ-Àlafí nǔwǔ wà mùkrístò p̀b̀ìndà ìpìrǒngà-ayí, yà nzéřengà ìǐ ɔbi nà kà-dǒ nǐ ófò ǒ rò. Ndirò, mùkrístò mà rǎdù òko màr̀ngà ǒ Kàgàwà mànà Yèsù Krístò ndì ndá'ù dhu-otù-ǒ, kà rǎdù ìǐ ìpìrǒngà-ɔwúta nà (5-8).
- Kàgàwà udhé ndì ndɔnzi tí p̀b̀ìndà ałe P̀b̀àìsràyélí tò, ndirò ìnzǐ ní P̀b̀àyàhúdí tò dhu (9-11).
- Kàgàwà bhà ałe àkǎnà 'ònzì ìnzǐ ì í ìngyě ró rò dhu (12-15).
- Bhàruwà rǐku dòná rò ovita (16).

P̀ɔlò rǐ Rɔmà tó kigò ǒ p̀b̀àkrístò nóvì dhu

(Tit 1.1-4)

¹ İma P̀ɔlò, Yèsù Krístò bhà ìnc-akpà ní ndì yàrí bhàruwà ma màndí. Kàgàwà ánzi ma mǐǐ Yèsù bhà uvitatáłe tí, ndàdù mɔpì ndínǐ ma m̀ncó tí p̀b̀ìndà İdzi M̀k̀ur̀ù ìndr̀ù tò.

² Ndi İdzi M̀k̀ur̀ù tó làká kǎkò angyangyi p̀b̀ìndà p̀b̀anábí-otù ǒ ìlǎ-Andítá ǒ*. ³ Ndi M̀k̀ur̀ù rǒte dòná ałe ní kà t'İdhùnà, yà ádr̀ngbǎ kamà D̀awudì-dhú nzínzi ǒ ka kug̀ù ìndr̀ù tó ófò ǒ ałe. ⁴ Ndirò, ìlǎ-Àlafí nítè ka ádr̀ngbǎnga tó ɔbi nyú nà Kàgàwà t'İdhùnà tí, yà kǎngbè ndì ɔve-bv̀ù rò dhu-otù ǒ. Ndi kà t'İdhùnà ní àłè tó Ádr̀ngbǎłe Yèsù Krístò. ⁵ Ndi Krístò-otù ǒ, mã mábà Kàgàwà bhà ìdzìnga mǐǐ uvitatáłe tí, ndínǐ mã mabh̀ù tí kǒvò kilè, yà mã mí kóró p̀birì ǒ ałe ùnda rà'ù ka, rǎdù kíf̀ù dhu-otù ǒ. ⁶ Nyǐ mà átò, nyǐ ní í ałe nzínzi ǒ ałe, yà Kàgàwà únzi nyǐ ndínǐ nyǐ nyǐ'í tí Yèsù Krístò bhà ałe tí rò.

⁷ Ma màndí dhu f̀uk̀ù kóró yà atdíđ Kàgàwà ózè nyǐ, nyàdù ìǐ Rɔmà tó kigò ǒ rò. Kǎnzi nyǐ nyǐ'í p̀b̀ìndà ałe tí.

* 1:2 1.2 İsa 52.7; 61.1-3

Ní ndi àlě t'Ábanà Kàgàwà mà, àlě tó Ádrùngbàle Yèsù Krístò mànà náká 'àso nyí, 'adù nyàbhu nyòkò màrùngà ò.

Polò òzè ndàrà Romà ò pbàkrístò-ngbò àla dhu
(Ròm 15.23-32; 1TÈ 1.1-3; 3.7-13)

⁸ Wemberè tí, ma màbhu òtsò pbàkà Kàgàwà tò okúku dò rò kóró, Yèsù Krístò-ɔvò rǒ, fùkú a'uta tó màkùrù nùndò ndi yà adzi ò kóró ngari ònà nídhuní. ⁹ Ndi Kàgàwà, yà ma marí kàsùna ònzi kóró afídu nà kà t'Ídhùnà bhà Ídzì Màkùrù t'únɔta-otù ò ale, ní ndi yàrí dhu tó ngàm̀bi: ma marí nyírè bìlìnganà, ¹⁰ kóró kàsùmì ò ma mí mìtsò rò. Ma mí mìtsò, Kàgàwà òzè nǐ, kà ràngbe otu idù marà àhu bvùkù inzà òtrò idho ò. ¹¹ Obhó tí, atdyúdu rǐrǐ atdíðǒ mala ngbòku, ndíní ma mabhù tí ìlǐlǎ-Alafí bhà rò rírà pèrè fùkù, nyàdù obi òtsì fùkú a'uta ò. ¹² Kà-tì ní, bvùkù ma marà àhu rò, ma mí afiku àbhù ròtsì obi pbàkà a'uta nǐ, ndíní nyí nyadù tí afídu àbhu ròtsì obi átò fùkú a'uta nǐ.

Ídzì Màkùrù ní Kàgàwà arí indrù ìgǔ nǐ obi dhu

¹³ Àbanǐnzó, ma mòzè nyùni dhu: ibí-gùna nyú ma rúbhì dhu ùdhe rǒ marà fùrábvù, ndíní pbàkà kasu nóɔdhi tí itse abho nzínziku ò, àdhàdhì kǒdhì ka ngùkpa ìnzǐ ní Pbàyàhúdì nzínzi ò dhu bhèyi. Pbétù rírà àhu kòmbí nga ò, ma mádù tsùdu ùtò rǐ dhu nábà. ¹⁴ Obhó tí, dhu àká marà kóró ale-tidò-bvù: ma màká marà yà ìnga nùni ale-bvù ndirò inzà ìnga nùni ale-bvù, dhu nózù ale-bvù ndirò inzà dhu nózù ale-bvù. ¹⁵ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, atdyúdu rǐrǐ atdíðǒ m̀nò Ídzì Màkùrù átò fùkù Romà tó kigò ò nyí nyí'ì rò. ¹⁶ Obhó tí, nyèdu rǐ nǐ ìwu Ídzì Màkùrù-okú dò rò. Ka ní ndi Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó obi, yà Kàgàwà arí kóró

ale Yēsù Krístò ná'ù nígǔ nǎ, rɔ̀pè ndì Pbàyàhúdì rɔ̀ rò, ràrà àhɹ ìnzǎ ní Pbàyàhúdì ò. ¹⁷ Obhó tí, wò ndì Ídzì Màkǔrǔ ní ndì arí Kàgàwà rǎ ìndrǔ òzǔ obhónángatále tí nyìkpóna ǒ òná otu ìtè. Ndi obhónánga nábà ka karí a'uta-otù ǒ tí. Ndirò, ka kádù kàbà òná ngàtsi otu rǎ'ì mbà. Àdhàdhì yà Andítá náarúnɔna dhu bhèyi: «Obhónángatále tí Kàgàwà òzǔ pbìndà a'uta-otù ǒ ale rǎdù ípìrǒnga nábà*.»

Ìndrǔ ní nzéɛngatále dhu

(Zàb 81.12-13; Ìsa 44.9-20; Èfè 4.17-19; 1Pé 4.3-5)

¹⁸ Òrǔ-akpà ò rò Kàgàwà rǎ dhu ìtè ndì rarí'ì nàwí nà ndì nódhò ale, yà nzéɛnga ònzi arí rǒ. I ale ní yà obhónga tó otu-tsù ùtò arí fíyó nzéɛnga nǎ ale. ¹⁹ Obhó tí, Kàgàwà dǒ ka kádù ùnìnà dhu rǎ'ì kpangba abádhí tò, Kàgàwà nyú ndítírò nítè ka kpangba abádhí tò dhu-okú dò rò. ²⁰ Obhó tí, ìmbà dhu rǎ'ì ìnzǎ ka karí Kàgàwà-wòyǒ àlǎ yà adzi kǎnzìna rò dhu màtí, ní kàbhà dhòdhóhóngà tó ádrùngbǎnga tó ɔbi mà, Kàgàwà tí kǎrǎ'ì dhu ìtè rí dhu mànà, náarí 'àlǎ kpangba yà kǎnzì dhu-otù ǒ. Ní ndì dhu-okú dò rò, abádhí rǎdù 'ùgyè okúna dò rò dhu rǎ'ì ìmbà ìnzá ì ìfù ka rò. ²¹ Obhó tí, iwà ì ùni Kàgàwà rórò, abádhí arí nzǎ kǐfǔ Kàgàwà ìfǔ ka kàmbènà dhu bhèyi, ndirò abádhí arí nzǎ òtsò nábhǔ kà tò òtsò àkǎnà kabhɹ Kàgàwà tò dhu bhèyi. Pbétù, abádhí àdù òngo àkyákyè ale tí fíyó ìrèta ǒ, ndirò abádhí-afí yà ìnzǎ rí dhu àlǔ nádù àdi ìndò ǒ. ²² Yà ì í 'òzǔ dhu-ǒnga t'òvòtatále tí rò, abádhí àdù òngo ìmbà tǎya nà ale tí. ²³ Ádrùngbǎnga tó awáwù nà arí'ì Kàgàwà, yà dhòdhóhóngànà arádi ale núlǎ ì àmbènà rò, abádhí arí yà òvè rǎdù òvè ale tó ófò

* 1:17 1.17 Hàb 2.4

ǒ ka kòbhòlò dhu mà, àrè mà, ififó pfɔya nà ìzǎ mà, òya dǒ arí 'àdha ìzǎ mà-nà-wòyǒ núle.

²⁴ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, Kàgàwà úbhà abádhí ràmbe affya ózè nzére dhu ònzì dǒ, ndi dhu ràdù àmbe ngbǔya ìti dǒ ale-nyì rǐwú nǐ ófò ǒ. ²⁵ Abádhí arí Kàgàwà bhà obhónga núwǔ tìtò nǐ, 'àdù àmbe Kàgàwà anzì dhu ùle dǒ 'àdù kasu ònzì fǐyò, i dhu nanzì Kàgàwà ùlě ì àmbènà rò. Ilèta àkǎ kabhu ndi Kàgàwà tò tí dhòdhòdhónganà! Àmìnà.

²⁶ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, Kàgàwà úbhà abádhí rònzì yà abádhí-afí ózè 'ònzì ale-nyì rǐwú nǐ dhu. Abádhí tó vèbhále mà núgèrě fǐyó kpabhále mà-nà ì àmbènà ònzina dhu, 'ùwú ìnzì arí 'ònzì dhu-tidò nǐ, 'àmbe òdhò dǒ ì nà nzínziya ǒ vèbhále tírò. ²⁷ Ndi dhu bhěyi tí, kpabhále mà núgèrě kpatsìbhále mà tsìbhále mà-nà arónzina nzínziya ǒ dhu, 'àdù àmbe atdyúya òhò dǒ nzínziya ǒ kpabhále tírò. Abádhí arí ale-nyì rǐwú nǐ dhu ònzì nzínziya ǒ, ndi dhu ràdù abádhí àbhu ràbà fǐyó uwítà nà àkǎ mùkìmbà nyuyatsì.

²⁸ Ndi dhu bhěyi ní ndi, wò abádhí úvò ì ìnzì ì ifu tí Kàgàwà dhu-otù ǒ, Kàgàwà úbhà abádhí ròngò ìmbǎ tǐya nà fǐyó irèta-owù ùngu, ndí nǐ abádhí ònzì tí ìnzà àkànà ì rònzì dhu. ²⁹ Abádhí ùlè ùlè tí kóró nzérenga-tidò mà, nzére dhu-tidò mà, òdhíya-fó rí'ì dhu dǒ ì í affya ùlǐ dhu mà, òrù mà, adha mà, abvo t'ókyaeta mà, anya t'ónzita mà, utrátà mà, akye ì í dhu ònzì dhu mà, udhútà mà-nà nǐ. ³⁰ Abádhí ní tìtò ùnɔ arí ìndrú dǒ ale, Kàgàwà rǒ òmvù, ìnzì arí ìndrú ìfǔ ale, 'ìdzì arí ìtírò ale, ndírò 'òyò arí ale. Abádhí ní nyìkpóya úbho nzére dhu t'ónzita rǒ ale, ndírò ìnzì arí ì nódhì ale-tsù dhu ìrì ale. ³¹ Abádhí rǐ mbǎ ìnga t'irèta tó ale-afí nà, abádhí rǐ mbǎ yà ì òkò fìndá làkǎ dhu t'ónzita tó ale-afí nà, abádhí rǐ mbǎ àzè tó

alɛ-afí nà, ndírò abádhí rǐ mbă izu àbà ka kí ìndrű dǔ nǎ alɛ-afí nà. ³² Iwà màtí ì ùni dhu, Kàgàwà bhà obhónánga tó ɥyátá rarátina, kǒkò dhu-tidò ònzi arí alɛ ràkă 'ùve ùvĕ tí rǒrò, abádhí arí ì dhu-tidò ònzi, 'àdù ì dhu-tidò ònzi rí alɛ rǒnzina dhu à'ù à'u tí.

2

*Kàgàwà arí ìndrű-ànyă ùnɔ obhónánga dǔ dhu
(Dvt 12.13-14; Màt 7.1-5; Kas 10.34-35; Rɔm 14.10-12)*

¹ Ní inyi, yà nyi nyíli nyi nyongò kǒkò nzéɛ dhu-tidò nònzì ngǔkpà alɛ-ànyă ùnò rò, nyi nyí mbă nyi nyádù nyugyè okúna dò rò dhu nà, ìmbă nyi nyí àdhi pbá alɛ màtí. Obhó tí, nyi nyarí ngǔkpà alɛ-ànyă ùnɔ, pbétù nyadù ì alɛ ònzì dhu-tidò kélĕ nónzì. Ní ngătsi alɛ-ànyă ùnɔ nyi nyí rò, nyi nyòtdì wà ànyănu nyítírò. ² Àĕ kùni wà dhu Kàgàwà rarí anya ìtdì kǒkò dhu-tidò nònzì alɛ-dǔ obhónánga dǔ. ³ Ní inyi, wò ngǔkpà alɛ-dǔ nyi nyarí anya ìtdì yà átò nyi nyarónzina dhu-tidò dǔ rò, nyi nyìrĕ tí nga obhó nyú ùwa nyi rărĭ nyuwa Kàgàwà rǐ anya òtdì dùnú dhu ǒ rò? ⁴ Nyi nyàla tí Kàgàwà bhà ídzìnga tó ábhǒnga mà, kărĭ dhu-dzi òndù dhu mà, ádzĭ afína nà kărĭi dhu mànà dhu ìmbă tǐya nà dhu tí? Nyi nyùni tí nzá dhu kàbhà ídzìnga rărĭ ìnè ndàbhù nyi nyugĕrĕ nyi, nyubhà pbùkù nzéɛnga? ⁵ Pbétù, inyi ní afína aró'ò odú alɛ, ndírò ìnzĭ arí afína ná'u ndùgĕrĕ ndùbhà pbìndà nzéɛnga alɛ. Ní ndi dhu-okú dǔ rò, nyi nyìdhà wà Kàgàwà bhà ábhǒ nàwí dùnú, kà rǐ ndi pbìndà nàwí mà pbìndà obhónánga tó anya t'únɔta mànà ìtè òná idhɔ tò. ⁶ Ndi nínganí, kùbhòya ìngbàtí ìli ndi alɛ mà ndi alɛ bhà kasu-bvu nyú rǒ. ⁷ Kàgàwà abhùya dhòdhóhónánga tó ípìrǒnga yà ídzìnga t'ónzita tò ì ádzi ì dhu-otù ǒ arí ilĕta mà, ifuta mà,

dhòdhóhóngà tó ípìrǒngà mànà ònɛ alɛ tò. ⁸ Pbétù, kǐtǝya ìnzá idhèna ìka ndì dhu mà pbìndà ádrùngbǎ nàwí mànà kǎkà afíya òzè dhu kèlě ònzi arí alɛ tò kóró. † alɛ ní kǎkà kàbhà obhóngà àgò arí 'àdù 'ùbhà nzéɛngà-òbì ròsè dòya nǎ alɛ. ⁹ † alɛ kóró yà nzéɛ dhu ònzi arí, náabáyà àpbè mà ádrùngbǎ izu mànà: wemberè tí ka nabáyà ní Pbàyàhúdí, ndì dhu-dzidǒ adùya kàbà ní ìnzǐ ní Pbàyàhúdí. ¹⁰ Pbétù, ídzi dhu ònzi arí alɛ kóró náabáyà ilèta mà, ifuta mà màrùngà mànà: wemberè tí ka nabáyà ní Pbàyàhúdí, ndì dhu-dzidǒ adùya kàbà ní ìnzǐ ní Pbàyàhúdí. ¹¹ Obhó tí, Kàgàwà arí nzǐ ìndrù-ǒngà òvò.

¹² Kóró ìnzǐ ní Pbàyàhúdí, kǎkà ìnzá ì ùni Músà bhà Úyátá rórò arí nzéɛngà ònzi alɛ, nùuvǝya ìnzá Kàgàwà ìtdì ànyǎya ndì Úyátá nǎ rórò. Pbétù, kóró Pbàyàhúdí, kǎkà iwà ì ùni ka rórò arí nzéɛngà ònzi alɛ, nányǎ Kàgàwà ìtdìya òbì nyú nà ndì Úyátá nǎ. ¹³ Obhó tí, ìnzǐ ní Músà bhà Úyátá ìri arí ìri tí alɛ ì obhónángatálɛ tí Kàgàwà arózu na nyìkpóna ǒ, pbétù ndì Úyátá ùndò dhu nífǔ arí alɛ ní ì obhónángatálɛ tí kǎrózu na. ¹⁴ Dhu apé ì ìnzǐ ní Pbàyàhúdí, kǎkà ìnzá Músà bhà Úyátá nùni alɛ, náarí ndì Úyátá àvi dhu ònzi ràhu òyà rò ìtírò rò, ìnzá màtí ì ùni ndì Úyátá rórò dhu tí, ní dhu ròlo ìnè abádhí rǐ ì ndì Úyátá nà nyuyatsì dhu bhěyi. ¹⁵ Ndì otu ǒ, abádhí ìtè dhu, Úyátá àvi kònzì dhu rùndí wà ì afíya ò. Abádhí-afí ní ndì dhu tó ngàmbì. Ndìrò abádhí tó ìrèta ìtírò rǐ abádhí òbhù, ndìrò ngǎtsi nǎ kà rǐ ndùgye abádhí dǒ. ¹⁶ Kòrí ní ndì ì nònzìya yà Kàgàwà rǐ ìndrù arí ùruna òdhù ò dhu-ànyǎ ùncò òná idho ǒ dhu. Kònzìya ndì dhu Yèsù Krístò-otu ǒ, àdhàdhì yà ma maróvona ìndrù tò Ídzi Màkǔrù náarúnona dhu bhěyi.

Inzá Pbàyàhúdí níífɔ Ʋyátá dhu

¹⁷ Inyi Mùyàhudi tírò, nyi nyípbì nyi Ʋyátá rǒ nyadù àmbe nyoyò dǒ pbùkù Kàgàwà-okú dǒ rò. ¹⁸ Nyi nyùni wà kǒzè kǒnzì dhu, ndírò nyi nyí'ì inè nyovò ídzi dhu tí rí'ì dhu, iwà Ʋyátá ábhɔ ka nyuni dhu-okú dǒ rò. ¹⁹ Nyi nyà'ù nyi nyi rǎrǎ ndùmùndúmú ùnda arí ale nyú, ndírò nyi rǎrǎ'ì àdhàdhì awáwù bhěyi kákà inò ò rí'ì ale tò. ²⁰ Nyi nyà'ù nyi nyi rǎrǎ inzá nga núni ale núdhǒ arí rùni nga ale nyú, ndírò nzónzo tò arí dhu ùdhě màlimò, Ʋyátá ábhɔ nyi nyuni nga mběyi nyú, nyadù obhó dhu tí rí'ì dhu ùni dhu-okú dǒ rò. ²¹ Nírò inyi, yà ngǔkpà ale tò nyi nyarí dhu ùdhě rò, ádhu ìnzǐ nyi nyadù dhu ùdhe indù nyítírò nǐ? Inyi, yà nyi nyarí dhu ùdhě inzá dhu rǎkǎ kǒnzì ogbo rò, ní ádhu nyi nyarí ogbo ònzì nǐ? ²² Inyi, yà nyi nyarí àtina inzá dhu rǎkǎ kǒnzì m̀nyòni rò, ní ádhu nyi nyarí m̀nyòni ònzì nǐ? Inyi, yà nyi nyóndrò sànamù rò, ní ádhu nyi nyarí abádhí nùlě ka karí òyá rò sòmǎ-dzà ǒ dhu núwě nǐ? ²³ Nyi nyarí nyidzǐ, nyambe àtina dǒ iwà nyi rùni Ʋyátá, pbétù nyadù Kàgàwà-nyì àbhɔ rìwù ìnzǐ nyi nyí ndi Ʋyátá ùnò dhu ìfǔ rò! ²⁴ Obhó tí, àdhàdhì Ìlǐlǎ Andítá ò ka kandí Pbàyàhúdí dǒ dhu bhěyi: «Okúkɔ dǒ rò, ìnzǐ ní Pbàyàhúdí rǐ dhu ùnɔ nzéɛ nyú Kàgàwà nǐ*.»

²⁵ Obhó tí, ɔnzìnúnga òbhòlo ka kí dhu rǐ'ì ídzi dhu tí indù Mùyàhudi tírò*, Ʋyátá ùnò dhu ìfǔ nyi nyapé rò. Pbétù, ìnzǐ nyi nyapé Ʋyátá ìfǔ, ní nyi nyí mbà iwà ka kóbhòlò ɔnzìnúnga dhu màtí, ní ka kòzù wà nyi ìnzǐ ní Mùyàhudi, yà inzá ka kóbhòlò ɔnzìnánnga ale tí. ²⁶ Ndirò

* 2:22 2.22 Tòr 7.25 * 2:24 2.24 Ìsa 52.5 * 2:25 2.25 Pbàyàhúdí tò, ale-ònzǐnga òbhòlo ka kí dhu ní'ì Kàgàwà bhà ale nyú tí rí ìndrǔ ìtè ize.

inzá ka kóbhòlò onzinánaga ale náapé Ƴyátá núnò dhu ifũ, ní Kàgàwà tí nǝ àdù kòzù pbìndà ale nyú, yà iwà ka kóbhòlò onzinánaga ale tí? ²⁷ Ndi ale, yà Ƴyátá ùnò dhu nífũ ní rǝ ndi ànyǎnũ òtdì, inyi Mùyàhudi yà inzá nyi nyífũ Ƴyátá rò. Ndi ale ɔtdíya ànyǎnũ iwà mǎtí nyi nyúni Ƴyátá ò ka kándí dhu, ndirò iwà ka kóbhòlò onzinánaga rórò tí. ²⁸ Obhó tí, obhó Mùyàhudi ní nǝ yà ngbǒna ònǎ rò tí ka kálǎna Mùyàhudi tí ale. Ndirò obhó nyú ka kí ale-ònzǎnga òbhòlò dhu ní nǝ yà ale-ngbò rǝ ka kònzì rǎla ndi kpanjangba dhu. ²⁹ Pbétù, obhó Mùyàhudi nyú ní nyunatsinǎ rò rǝ Mùyàhudi tí ale. Ndirò obhó nyú ka kí ale-ònzǎnga òbhòlò dhu ní yà ìndrũ-afí ònǎ rò ka kí ale òbhòlò Kàgàwà-ònzǎ dhu. Kònzì arí ní ìlǎlǎ-Alafí, ìnzǎ ní yà Ƴyátá ò ka kándí dhu ifũ ka kí dhu. Obhó Mùyàhudi rǎdù pbìndà ifuta àbà Kàgàwà-tí'ònǎ rò, ìnzǎ ní ìndrũ-tí'ònǎ rò.

3

¹ Nírò, Mùyàhudi tí ka kí'ì dhu núdà ìnzǎ ní Mùyàhudi tí ka kí'ì dhu àdhu nǝ? Ndirò, ale-ònzǎnga òbhòlò ka kí dhu tó ídzìnga t'ínè ì'ì? ² Ìnè Mùyàhudi tí ka kí'ì dhu rǝ ì adrùngbǎ ídzìnga nyú nà kóró ófò ǝ. Pbàyàhúdí-fó nga ní ndi Kàgàwà abhù àndí ka kándí pbìndà Ɔte angyi nǝ. ³ Nírò, àlè kí àdhu ùnò? Dhu apé ì'ì atdídhená ale abádhí nzínzì ǝ níífũ nzá yà Kàgàwà mànà ì ungbò ì rò ì akò làká dhu tí, ní ndi dhu ìtè tí dhu Kàgàwà rǎrǎ ndi ndúnò dhu ùbha ìnzǎ ndífũ? ⁴ Ìnzǎ akekpa mǎtí! Ìmbǎ dhu rǝ kóró ale narí tìtòtǎle dhu mǎtí, ní wò dhu rǝ nǝ ndùvò Kàgàwà rǝ ìnzǎ rǝ obhó dhu ùnò arí ale tí, àdhàdhì ìlǎlǎ Andítá ò ka kándí kà-dǝ dhu bhèyi. † Andítá rǎtina:

«Kóró ale rǝ nyunǎ Obhónángatǎle tí òtènu ǝ.

Ndirò nyi ka kòbhù rò, nyi nyí dhu lè mà ònzì ònzì*.»

⁵ Pbétù, dhu apé ìì inzà àlě kífù yà àlě kakò làká dhu-otù Ǿ Kàgàwà àla ndì rìì Obhónángatále tí dhu dhu tí, nírò àlě tí àtìna Kàgàwà ràrǐ ìmbă obhónánga nà, àlě ndì ndàbhù àlě ràbà àpè pèbìndà nàwí-lú rò? (Ma móté ìndrú tó ǒfò Ǿ.) ⁶ Ìnzì akèkpá màtí! Obhó tí, ìmbă Kàgàwà ìì obhónánga nà rò, kàmbènà yà adzi Ǿ alé-ànyă ìtdì ìngbà dhu bhèyi?

⁷ Pbétù, dhu apé ìì pbàkà tètò, ìma Mùyàhudi tírò-otù Ǿ*, Kàgàwà bhà Obhónánga àla ndì, kadù Àbadhi ilè atdíǾ ròsè dhu tí, nírò ádhu tdítǾ ka kádù anya Ǿtdì dùdú nzérenгатále bhèyi nǐ? ⁸ Kápé ìì ndì dhu bhèyi, nírò dhu àkă tí àlě ràtì: dhu àkă àlě rònzì nzére dhu, ndínì ídzìnga ahù tí nyunatsì rò? Obhó tí, atdídhená alé rǐ ìì inè mǔdhǔ arí 'àmbe àtìna dǾ, mǎ raróte ndì dhu bhèyi. † alé àkă Kàgàwà rìtdì anya dòyá.

Ìmbă obhónángatále rǐì Kàgàwà-ònzì dhu

⁹ Nírò, ádhu àlě kàkă àlě rùnò? Àlě Pbàyàhúdì tírò, àlě kùdà ìnzì ní Pbàyàhúdì àdhu nǐ? Àlě kùdà nzà abádhí atdí dhu nǐ màtí! Obhó tí, ma mìtè wà dhu, Pbàyàhúdì mà ìnzì ní Pbàyàhúdì mànà kóró ràrǐì nzérenга bhà obi-tsìnă. ¹⁰ Àdhàdhì yà ìlǐlǎ Andítá Ǿ ka kandì dhu bhèyi: «Ìmbă atdí alé mà rǐì obhónángatále tí!

¹¹ Ìmbă pèbìndà ìrèta rǐ dhu àlǔ atdí alé mà rǐì.

Ìmbă Kàgàwà òne rǐ atdí alé mà rǐì.

¹² Kóró alé úbhà wà Kàgàwà bhà otu, kóró alé úwí wà.

Ìmbă ídzì dhu ònzì arí alé rǐì.

Ìmbă rǐì atdí màtí.

* 3:4 3.4 Zàb 51.6 * 3:7 3.7 Tètò tí ka kátìna iró dhu ní ìmbă ka kǐì obhónánga nà dhu. Ndirò Obhónánga tí ka kátìna dhu ní obhónánga (Ròm 3.5).

¹³ Abádhí-li'ò rò ráhɯ ɔɛ ní òngɯ róngɯ, àdhàdhì lina'ò ka kàngɛ abvo ka kótɔ̀ ònà ibhu ò rò ráhɯ abvo-dzi bhèyi.

Abádhí-ìdà-dɔ ní tìtò t'únɔta tó.

Abádhí-li'ò rò ráhɯ ɔɛ ní atdídǒ rǐ'ì ɔbi nà àdhàdhì osu-dyádyà bhèyi.

¹⁴ Abádhí-li'ò nálè àlè tí ofúngá mà ògyògyè ɔɛ mànà nǐ.

¹⁵ Abádhí-pfò rǐ'ì isó nyú òtsè azu ɔ̀fù.

¹⁶ Abádhí rǐ dhu ìnzǎ, 'àdù ìndrù ɔ̀bhà àpɛ è ǒ ì ɔ̀dà ònà kóró ngari ònǎ.

¹⁷ Abádhí úni nzá màrùngà ìbhò rádù otu.

¹⁸ Ndirò, abádhí arí nǐ Kàgàwà-ɔ̀dò ònzi akekpá màtí†.»

¹⁹ Nírò, mà múni wà dhu ɔ̀yátá ɔ̀nò dhu kóró ní kà rùò ndi ɔ̀yátá-tsinǎ arí'ì ale tò, ndínǐ ìngbàtí ìli ndi ale mà-tɔ̀ nɔ̀tsi tí, ndirò ndínǐ ka kuni tí yà adzi ǒ ale kóró afátátale tí Kàgàwà-ònzǐ. ²⁰ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, obhónángatále tí Kàgàwà rǒzùna ɔ̀yátá nifɯ dhu-okú dò rò ale rǐ'ì mbǎ. Obhó tí, ɔ̀yátá arí ìndrù dzùna ònzi rùni iwà ndi ndònzì nzéɛnga dhu kèlǐ.

Kàgàwà arí ìndrù ɔ̀zù obhónángatále tí ònà ɔ̀fò

²¹ Pbétù kòmbí, Kàgàwà ìtè wà ndi ndádù ìndrù ɔ̀zù obhónángatále tí ìnzá ka kìpbi ale ɔ̀yátá rǒ rórò ònà otu. ɔ̀yátá mà pbànábí tó andítá mànà nítè wà ndi dhu.

²² Kàgàwà arí ìndrù ɔ̀zù obhónángatále tí Yèsù Krístò ka kà'ù dhu-otù ǒ. Ndi otu Kàgàwà ángɛ kóró ale yà Yèsù ná'ù tò. Obhó tí, abádhí ɔ̀dà ì nzínziya ǒ nǐ dhu rǐ'ì mbǎ. ²³ Obhó tí, kóró ale ɔ̀nzì nzéɛnga, 'àdù Kàgàwà bhà Ádrùngbǎnga tó awáwù ò ì ótsù dhu-fàngǎ níwi.

²⁴ Pbétù, pbìndà ìdzìnga ǒ, Kàgàwà ɔ̀zù àlǐ obhónángatále tí tírǒrò, yà àlǐ núwɯ nzéɛnga ǒ rò Yèsù Krístò-otù

† 3:18 3.18 Zàb 5.10; 10.7; 14.1-3; 36.2; 53.2-4; 140.4; Ìsa 59.7-8

Ǿ. ²⁵ Krístò ní ndi Kàgàwà ípfo rí'ì nzéřnga t'úbàta tó pεrè tí azùna-otù Ǿ, kà'u rí aε tò. Kàgàwà ɔnzì dhu ndi dhu bhëyi ndí'ñ obhónángatále tí ndi ndí'ñ dhu nitè tí. Angyinà rò Krístò tò, Kàgàwà ɔbhà indrũ tó nzéřnga-ànyǎ ìnzǎ ndòngò ìtdìna. ²⁶ Kí'ì dhu-dzi t'óndùta tó affina nà. Ní Krístò bhà ɔvε-otù Ǿ, Kàgàwà rǎ dhu ìtè kòmbí rí'ì kàsɔmì Ǿ átò, ndi rǎrǎ obhónángatále, ndàdù Yèsù ná'ù aε ɔzù obhónángatále tí.

²⁷ Nírò, aε ɔyò ka kí okúna dò rò dhu t'í'ì inè? Ìmbǎ rí'ì atdí màtí! Ádhu-okú dò rò? Àkǎkǎ dhu ní nzǎ Ƴyátá ìfũ ka kí dhu, pbétù Yèsù à'u ka kí dhu dhu-okú dò rò. ²⁸ Obhó tí, àě kàla wà dhu, Kàgàwà rarí indrũ ɔzù obhónángatále tí a'uta-otù Ǿ, ìnzǎ ní Ƴyátá ìfũ ka kí dhu-otù Ǿ. ²⁹ Kàgàwà tí Pbàyàhúdí tó Kàgàwà kèlě? Ndirò Ka tí ìnzǎ ní Pbàyàhúdí tó Kàgàwà átò? Obhó nyú, Ka ní ìnzǎ ní Pbàyàhúdí tó Kàgàwà átò, ³⁰ atdí tí Kàgàwà arí'ì dhu-okú dò rò. Ndirò Ka ní ndi Pbàyàhúdí mà ìnzǎ ní Pbàyàhúdí mànà nɔzúya obhónángatále tí a'uta-otù Ǿ aε. ³¹ Nírò, wò dhu-tì tí àě ròbvù wà Ƴyátá a'uta-okú dò rò? Ìnzǎ ní ndi dhu bhëyi! Pbétù, ìdì tí nga ní ndi àě kèdì Ƴyátá nǎ‡.

4

Àbràhamù ní Pbàyàhúdí mà ìnzǎ ní Pbàyàhúdí mànà t'ábanà dhu

(Uvt 15.5-6; Zàb 32.5-7; Gàl 3.6-9,29)

¹ Nírò, ádhu ndi àě kǎkǎ àě rùnò Àbràhamù, aε-ngbò ɔnǎ rò àě t'ábhunà rǎ ndi nanzì dhu dǎ? ² Dhu ì'ina gukyè Kàgàwà azù Àbràhamù obhónángatále tí

‡ 3:31 3:31 ìdì tí ka kí Ƴyátá ìdì dhu-tì ní, Yèsù ka kà'ù dhu rǎdù indrũ àbhɔ ròhò Ƴyátá ìfũ ndi ndí dhu-atdyú atdíđ dhu.

nyìkpóna nòfò dhu ònzi kà rí dhu-okú dò rò dhu tí, ní kǐ'ina inè ndídzi ndí. Pbétù, Kàgàwà-ònzí kà rí'ì mbá ndí dhu bhéyi. ³ Obhó tí, ìlǐlǎ Andítá rätina: «Àbràhamù náa'u Kàgàwà ùnò fíndà dhu. Ní Kàgàwà adù kòzù obhónángatále tí ndí a'uta-okú dò rò*.» ⁴ Alé kùni wà dhu, kasu nònzì ale tò ka rārí nzi àdù mùkìmbà òzù tíròrò ka kàbhù kà tò dhu tí, pbétù ka ní àkákàna kà ràbà kàsùna-okú dò rò dhu. ⁵ Kìrè pé atdí ale, yà inzà atdí dhu mà nònzì ndíní Kàgàwà níígu tí ndí, pbétù ndàdù Àbadhi kèlě ná'ù. Ní Kàgàwà, yà nzéengatále nòzù arí obhónángatále tí ale, rādù ndí ale bhà a'uta òzù dhu tí, ndàdù ndí ale nòzù obhónángatále tí. ⁶ Ndi dhu bhéyi ní ndí ádrùngbà kamà Dàwudì rí dhu òvo yà Kàgàwà ózù obhónángatále tí, inzà ndí ndàndà nga kàsùna nà rórò ale ònzì hirò dhu dǒ.

⁷ «Hirò nònzì ale ní fíyó afátá Kàgàwà úbà ale, yà fíyó nzéenga kǐndò ale.

⁸ Hirò nònzì ale ní yà inzà Ádrùngbàle Kàgàwà òzù pbìndà nzéenga ale*.»

⁹ Ndi hirò ònzi rí ale tí Pbàyàhúdì, yà onzìyànga ka kóbhòlò ale kèlě? Ndirò tí ònzì ní Pbàyàhúdì, yà inzà ka kóbhòlò onzìyànga ale átò? Obhó tí, mà mòvò wà dhu mǎti, Kàgàwà razù Àbràhamù obhónángatále tí nyìkpóna ò pbìndà a'uta-otù ò. ¹⁰ Kàgàwà azù ka obhónángatále tí òngbà kàsùmì ò? Tí iwà ka kóbhòlò kònzìnga rórò, ndirò tí inzà ka kàpè kònzìnga òbhòlò rórò? Ndi dhu anzì ndí inzà ka kàpè kònzìnga òbhòlò rórò, ònzì ní iwà ka kóbhòlò ka rórò! ¹¹ Inzà ka kàpè Àbràhamù-ònzìnga òbhòlò rórò, Kàgàwà azù ka

* 4:3 4.3 ɔpt 15.6 * 4:8 4.8 Zàb 32.1-2

obhónángatále tí ndì àbadhi à'ù nídhunĩ. Ndi dhu-dzidɔ̀ nga kèlě ní ndi Kàgàwà adù kàvi ràbhɔ̀ ɔnzínánga kɔbhòlò nĩ. Ndi kònzǎnga òbhòlò ka kí dhu ní'ì Kàgàwà òzù ka obhónángatále tí dhu ìtè rí ize. Ndi dhu bhěyi ní ndi, Àbràhamù náangò kóró ìnzǎ ní Pbàyàhúdí yà Kàgàwà ná'ù t'ábanà tí, ìnzá màtí ka kàpè ɔnzíyánga òbhòlò rórò. Ní Kàgàwà arí ìnzá ka kàpè ɔnzíyánga òbhòlò rórò ndì ná'ù ale mà nózù átò obhónángatále tí. ¹² Àbadhi ní átò yà ɔnzíyánga ka kòbhòlò ngbɔ̀ya ònǎ rò rórò adù àlě t'ábanà Àbràhamù ní'ì nà a'uta-tidò-owù núnɔ̀ átò Pbàyàhúdí t'ábanà. Kí'ì ndi a'uta nà ìnzá ka kàpè ɔnzínánga òbhòlò rórò.

A'uta-otù ǒ ka karí Kàgàwà òkò fíndá làká dhu àbà dhu (Gál 3.8-18,26-28; Èbr 11.8-19)

¹³ Kàgàwà akò làká Àbràhamù mà pbìndà pbàdzukuru mànà tò ndàtì, ndi ràrì yà adzi àbhù kóró abádhí tò. Ndi làká kǎkò nzá uyátá Àbràhamù ifu dhu-okú dò rò, pbétù Kǎkò ndi làká Àbràhamù ndi ndazù obhónángatále tí kàbhà a'uta-otù ǒ dhu-okú dò rò. ¹⁴ Obhó tí, dhu ì'ina gukyè uyátá ka kífú dhu rǎdù ìndrù àbhɔ̀ rǐ'ì yà fíndá làká Kàgàwà òkò dhu-kàmǎ tí dhu tí, ní Kàgàwà à'u ka kí dhu ní'ina kòkórò dhu. Ndirò Kàgàwà òkò làká ní'ina mbǎ tǎna nà. ¹⁵ Obhó tí, uyátá arí Kàgàwà bhà nàwí àngbě, ìnzá ka kífú ka dhu-okú dò rò. Pbétù ìmbǎ uyátá rǐ'ì ró, ùkònnà ka kádù uyátá tí dhu rǐ'ì mbǎ*. ¹⁶ Nírò, Kàgàwà òkò fíndá làká dhu nábà ka karí a'uta-otù ǒ. Ndirò ndi dhu ní tíròrònga tó dhu nyú. Nírò Kàgàwà bhà làká rǐ'ì tǎna nà fǐyò ní yà Àbràhamù ò rò úvò pbàdzukuru kóró. Kà rǐ'ì mbǎ tǎna nà Pbàyàhúdí yà uyátá núnì ale

* 4:15 4.15 Àkǎkà kuni dhu ní ìmbǎ uyátá rǐ'ì ró, Kàgàwà ókò làká ràrì'ì ìnè.

tò tí, pbétù kà ríì tǐna nà átò kóró ale yà Àbràhamù bhëyi Kàgàwà ná'ù tò. ¹⁷ Obhó tí, ìlǐlǎ Andítá rǐ ndi dhu òvo ndàtì: «Ma mábhù nyi nyi'ì ábhǒ pbìrì ǒ ale t'ábhunà tí*.» Àbràhamù ní àlě t'ábanà kóró yà ndi nda'u Kàgàwà-ònzǐ. Ndi Kàgàwà ní ndi ùvǔve ale tò arí ípìrǒnga àbhǔ, ndirò yà ìmbǎ arí'ì dhu àbhǔ arí rí'ì ale. ¹⁸ ìmbǎ mǎtí ndi ndí'ì Kàgàwà akò fǐndá làkà fǐndá dhu nábà ndi ndí òná otu nà rórò, Àbràhamù náa'u Kàgàwà, ndàdù àmbɛ ndi kǎkò fǐndá làkà dhu òdò dǒ. Ní ndi dhu bhëyi ní ndi kǎngò «ábhǒ pbìrì ǒ ale t'ábhunà*» tí, àdhàdhì Kàgàwà únò ìlǐlǎ Andítá ò dhu bhëyi: «Wò dhu bhëyi ní ndi pbùkù pbàdzukuru ní'ìya abho nyú*.» ¹⁹ Àbadhi ní'ì ato nà mbèmbè atdí miyà tí, pbétù kàbhà a'uta náadù nzá ndi olù yà iwà íngyě ndi ngbǒna ndi ndirè rò, ndirò yà ìngò-àyi tí rí'ì pbìndà tsìbhále, Sára ndi ndirè rò. ²⁰ Kà-afí núuguru nzá, ìmbǎ ndi ndí'ì a'uta nà dhu bhëyi, Kàgàwà òkò fǐndá làkà dǒ. Pbétù kàbhà a'uta náabhù òbì kà tò, kà ràdù àmbɛ Kàgàwà ilè dǒ. ²¹ Kǔni dhu mbëyi nyú Kàgàwà ràrǐ inè òbì nà ndàbhù yà ndi ndòkò fǐndá làkà dhu rǎkǎ. ²² Wò dhu-okú dò rò nga ní ndi Kàgàwà azù Àbràhamù obhónángatále tí nǐ. ²³ Andítá átì: «Kàgàwà azù Àbràhamù obhónángatále tí.» Ndi dhu ka kandí nzá kǒkú dò rò tí atdirò, ²⁴ pbétù ka kandí ka àlě-okú dò rò átò, yà Kàgàwà àkǎ ndòzù àlě obhónángatále tí a'uta-otù ǒ rò. Obhó tí, àlě ká'ù Kàgàwà, yà àlě tó Ádrùngbǎle Yèsù nabhù rìngbè ndi òve-bvù rò ale. ²⁵ Kàgàwà ipfo ndi Yèsù ròvè àlě tó nzérenga-okú dò rò, ndàdù kàbhù rìngbè ndi, ndí'ì ndòzú tí àlě obhónángatále tí.

* 4:17 4.17 ɔpt 17.5 * 4:18 4.18 ɔpt 17.5 * 4:18 4.18 ɔpt 15.5

5

Kàgàwà núungbò àlě ndì mànà Krístò bhà ɔvɛ-otù ǒ dhu

(Rɔm 8.32; 1PÉ 1.3-9; 1Yù 4.9-10)

¹ Iwà Kàgàwà ɔzù àlě obhónángatále tí yà àlě ká'ù ndì dhu-okú dò rò rò, ní àlě kí'ì màrùngà nà àlě nzínzi ǒ kà mànà àlě tó Ádrùngbǎle Yěsù Krístò-otù ǒ. ² Ndi Yěsù Krístò ní ndi otu nápfò àlě tò, Kàgàwà ràdù ídzinga ònzì àlě tò yà àlě ká'ù ndì dhu-okú dò rò. Ndi ídzinga ǒ àlě kíkò wà pótso. Ndirò àlě-idhè arí ndìkǎ okúna dò rò dhu ní, Kàgàwà bhà Ádrùngbǎnga tó awáwù ò àlě kí ngari òdo àlě ràbà dhu. ³ Ròsè wò dhu dònǎ, àlě-idhè arí ndìkǎ átò àpè àbà àlě kí òná kàsùmì ǒ màtí. Obhó tí, àlě kùni wà dhu àpè rarí dhu-dzi àbhù àlě ròndù. ⁴ Ndirò, dhu-dzi òndù àlě kí dhu náarí àlě àbhù àlě rikò pótso àlě tó a'uta ǒ, a'uta ǒ àlě kíkò dhu ràdù àlě àbhù àlě ròdò Kàgàwà rǒnzina àlě tó ídzinga. ⁵ Ndi Kàgàwà rǒnzina ídzinga òdo àlě kí àlě ràbà dhu náarí nzì àlě ùbha àlě-ɔtsù-kpa nà, Kàgàwà níirá wà àlě-afí pòndà àzè nǐ, yà àlě tó ndì ndibho pòndà ìlǐlǎ-Alafí-otù ǒ nídhunǐ.

⁶ Obhó tí, Kàgàwà núudhé kàsùmì ǒ, Krístò náavè nzérenga ònzì arí ale tó ngari ǒ. Ndi kàsùmì ǒ, àlě kí'ì mbá àlě kádù àlě ìgù nǐ atdí ɔbì nà màtí. ⁷ Ìndrù rǐ ndà'u ndòvè obhónángatále tó ngari ǒ dhu rǐ'ì inè ɔbì tí. Ngǎtsi nǐ, ìndrù rǐ'ì inè ndàbhù ndì ndòvè ídzi dhu nyú ònzì rǐ ale tó ngari ǒ. ⁸ Pbétù, kànǐ Kàgàwà itè pòndà àzè àlě tó tí dhu: òko àlě kòko nzérengatále tí rórò, Krístò náavè àlě tó ngari ǒ. ⁹ Ní kòmbí, Kàgàwà ɔzù wà àlě obhónángatále tí nyìkpóna ǒ kǎzù ùfù ndì dhu-otù ǒ. Ní ndì dhu itè dhu atdíǒ, ìgù Krístò rarí

àlě ìgǔ Kàgàwà bhà nàwí ǒ rò*. ¹⁰ Obhó tí, yà Kàgàwà-rǒ òmvú tí àlě kǐ'ì rò, àbadhi ungbò àlě ndì mànà Idhùnà bhà ɔve-otù ǒ. Ní ndì dhu bhěyi kǔngbò àlě ndì mànà rò, àlě kúgu ùgǔ kà t'Ídhùnà rǐ'ì ípírǒ rò kòmbí dhu-otù ǒ. ¹¹ Ròsè wò dhu dònǎ, àlě rǐ'ì dhèdhe nà Kàgàwà-okú dò rò, yà àlě nún gbò kòmbí ndì mànà àlě tó Ádrùngbǎle Yěsù Krístò-otù ǒ.

Krístò bhà ɔve-nyutsi rò ahù dhu nòsè wà Àdamù bhà nzéEnga-nyutsi rò ahù dhu dònǎ dhu

(Ròm 6.23; 1Kò 15.12-22,41-49,56-57)

¹² NzéEnga nítsu yà adzi ǒ atdí ale, Àdamù-otù ǒ, ndì nzéEnga ràdù ɔve ìbhò. Ndi dhu bhěyi ní ndì ɔve ìbho ndì kóró ale tò, kóró ale anzì nzéEnga Àdamù-nyutsi dhu-okú dò rò. ¹³ NzéEnga ì'ì inè yà adzi ǒ ìnzá Kàgàwà àpè Ƴyátá àbhǔ Músà-fó rò. Ndirò ìmbà Ƴyátá rǐ'ì ró ka kǐ nzi àdù nzéEnga òzù ìndrǔ dǒ. ¹⁴ Pbétù, ìnè màtí ndì dhu rǐ'ì ndì dhu bhěyi rórò, ròpè ndì wò ndì Àdamù bhà kàsùmì ò rò rìrà àhù Músà bhà kàsùmì ò, ɔve náanyù idzi kóró ale dǒ, ìmbà rǐ'ì yà ìnzá fìyó nzéEnga nófò ì Àdamù bhà nzéEnga nà ale màtí.

Ndi Àdamù nǐ'ì yà ka kongónà òdònà ndínǐ ìraya tí ale, Krístò, bhà ófò ǒ ale†. ¹⁵ Pbétù, kàbhà nzéEnga ò rò ahù dhu mà, Kàgàwà bhà tírǒrònga tó pèrè, Yěsù Krístò bhà ɔve ò rò ahù dhu mànà rǐ'ì dhèdhèrò nyú. Obhó tí, wò ndì atdí ale, Àdamù, bhà nzéEnga-okú dò rò, kóró ale náarúve. Pbétù, Kàgàwà bhà ìdzinga nòsè wà. Ndirò, wò ndì atdí ale, Yěsù Krístò-otù ǒ, kǔndò pbìndà ìdzinga

* 5:9 5.9 Ndi nàwí ì'ìya Kàgàwà rǐ ìndrǔ-ànyǎ ìtdì nín ganí.

† 5:14 5.14 Àdamù anzì dhu mà Krístò anzì dhu mànà ò rò ùvò dhu nùupbá kóró ale-ngbò yà adzi ǒ, rìrà àhù indonga ò màtí.

abhàbhó nyú ábhǒ ale nyú tò. ¹⁶ Ndirò, ndi pɛrɛ-nyutsi rò aráhu dhu nófò nzá ndi Àdamù bhà nzéřnga-nyutsi rò aráhu dhu nà. Obhó tí, ndi kàbhà nzéřnga níibho dhu ní Kàgàwà ří anya ìtdì ìndrű dǒ dhu. Pbétù, yà Kàgàwà níibho ndi pbìndà ìdzìnga tó pɛrɛ, náabhù ábhǒ ale nyú yà nzéřnga nanzì kà ròzù obhónángatále tí. ¹⁷ Obhó tí, wò ndi atdí ale kèlě, Àdamù bhà nzéřnga-okú dò rò, ɔve náanyù idzi ìndrű dǒ, rìrà àhu indonga ò. Pbétù, atdí ale kèlě, Yèsù Krístò-otù ǒ, Kàgàwà abhù ábhǒ pbìndà ìdzìnga fíyò, ndàdù òzùnà obhónángatále tí ale, níí'ya dhòdhódhóngà tó ípìrǒngà nà, 'àdù idzi ònyù atdíkpá Yèsù Krístò mànà.

¹⁸ Nírò, àdhàdhì atdí ale kèlě, Àdamù bhà nzéřnga náabhù Kàgàwà rìtdì anya àlě-dǒ dhu bhěyi tí, atdí ale kèlě, Yèsù Krístò bhà obhónángà tó kasu, kà-tì ní kàbhà ɔve, ří'ì inè ndàbhù Kàgàwà ròzù kóró ale obhónángatále tí, ndàdù dhòdhódhóngà tó ípìrǒngà àbhù fíyò. ¹⁹ Atdí ale kèlě, Àdamù, níífù nzá Kàgàwà unò fìndà dhu dhu-okú dò rò, kóró ale náangò nzéřngatále tí. Ní ndi dhu bhěyi tí, atdí ale kèlě, Yèsù Krístò, níífù ka dhu-okú dò rò, Kàgàwà adù ábhǒ ale nyú nózù obhónángatále tí.

²⁰ Uyátá náahù ndínì dhu nitè tí yà Àdamù anzì nzéřnga ránga ndi kóró ale nzínzi ǒ. Pbétù, ìmbá dhu ì'ì ndi nzéřnga náanga ndi dhu màtì, ní Kàgàwà bhà ìdzìnga náadù ndise atdí dǒ nyú ròsè. ²¹ Àdhàdhì nzéřnga náanyù idzi àlě dǒ, ndàdù ɔve ìbhò àlě tò dhu bhěyi, ní kòmbí, Kàgàwà bhà ìdzìnga nónyù wà idzi àlě dǒ. Ndirò, Yèsù Krístò ónzì àlě tò dhu-okú dò rò, Kàgàwà ří'ì inè ndòzù àlě obhónángatále tí, ndàdù dhòdhódhóngà tó ípìrǒngà níbhò àlě tò.

6

Kàgàwà bhà ídzinga arí ìndrũ ùwũ
nzéɛnga tó ɔbi-tsìnă ka kí'ì dhu ǒ rò dhu

(Kòl 2.11-13; 3.1-10; Gàl 2.19-20; 1Pé 4.1-2)

¹ Nírò, ádhu ndi àlě kàkă àlě rùnò ndi Kàgàwà bhà ídzinga dǒ? Àlě kàkă tí àlě ràmbe nzéɛnga kèlě ònzì dǒ ndíní ndi ídzinga náambè tí ndise dǒ àlě tò? ² Ìnzì akèkpá màtí! Àlě kúdà wà ɔve ònă, ndírò ndi ɔve nínà wà àlě yà angyi àlě kí'ì nà àlě-nyutsi nzéɛnga tó ófò rǒ rò. Ní, àlě kádù òko tdítǒ ìngbà dhu bhěyi àlě ràmbe nzéɛnga ònzì dǒ? ³ Nyí nyùni wà dhu mběyi nyú, àlě kóró yà bàtizò àlě kalú Yèsù Krístò-nyutsi rò, àlě ruvè wà atdíkpá kà mànà. ⁴ Obhó tí, ndi bàtizò-otù ǒ, yà angyi àlě kí'ì nà nzéɛnga tó ófò náavè, kadù ɔtdùnà kà mànà. Ní Àba Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó awáwù tó ɔbi náabhù Krístò rìngbè ndi ɔve-bvù rò, ndíní àlě mà átò àlě kubhì tí ípìrǒnga-ɔwútá nónzì ka dhu bhěyi. ⁵ Obhó tí, àdhàdhì àlě kúngbò àlě Krístò nà kà mànà àlě kúve atdíkpá dhu-otù ǒ dhu bhěyi, ní Kàgàwà abhùya àbhù àlě rùngbe àlě ɔve-bvù rò átò, àdhàdhì ndi ndabhù ka rìngbè ndi ɔve-bvù rò dhu bhěyi. ⁶ Àlě kàkă àlě rùnì dhu, angyè àlě tó ófò ravè wà yà Krístò ka kutó mùsàlabhà dǒ rò. Ndi dhu bhěyi ní ndi, nzéɛnga rǐ'ì mbă ɔbi nà àlě dǒ, ndírò àlě ní nzì kàbhà ìno. ⁷ Obhó tí, atdí ale mà náapè ùve atdíkpá Krístò mànà, ní ndi ale àhu wà nzéɛnga tó kòmò ǒ rò, ndí'ì dòná ndítírò. ⁸ Àlě kapé ì'ì Krístò mànà àlě kúve atdíkpá dhu tí, ní àlě kà'ù wà dhu àlě rǐ'ya ípìrǒnga nà atdíkpá Àbadhi mànà átò. ⁹ Obhó tí, àlě kùnì wà dhu Krístò rìngbè wà ndi ɔve-bvù rò, ní kà rǎrǐ nzì òvè tdítǒ. ɔve rǐ'ì mbă ɔbi

nà kà-dǒ akekpá màtí. ¹⁰ Òvè ndì ndóvè rò, kǎvè atdí-gùna tí ndàdù nzéɛnga-ɔbì nítò. Pbétù kòmbí kà rǐ ì ipirǒnga nà, ndirò ndi kàbhà ipirǒnga rǐ ì ndínǐ Kàgàwà-ɔvò nabhù tí rilè ndì. ¹¹ Ndi dhu bhèyi tí, kòmbí nyǐ nyàkǎ nyǒzù nyǐ iwà údà ɔve ònǎ ale tí, ndirò iwà ndi ɔve índà nzéɛnga rǒ rò ale tí. Ndirò Yèsù Krístò mànà nyǐ nyúngbò nyǐ dhu-otù ǒ, nyǐ nyàkǎ nyǒzù nyǐ kòmbí ipirǒnga nà rǐ ì ndínǐ Kàgàwà-ɔvò nabhù tí rilè ndì ale tí.

¹² Nírò, àpé nyùbhà nzéɛnga rǐ ì obi nà wò ɔve tó ngbǒku dǒ, nyámbe ndi ngbǒku rǐ atdyúya òho nzéɛ dhu ònzì dǒ. ¹³ Àpé nyìpfo ngbǒku tdítǒ ràmbe nzéɛnga ònzì dǒ, àdhàdhì ìnzǐ ní obhónánga tó dhu t'ónzita tò ka kǐli wètù bhèyi. Pbétù, nyǐ nyàkǎ nyǎbhu nyǐ nyǐ-tírò Kàgàwà tò àdhàdhì ɔve-bvù rò ì núngbe ale bhèyi. Ndirò, nyǐ nyàkǎ nyǎbhu ngbǒku rǐ ì àdhàdhì obhónánga tó kasu ònzì nyǐ nyǐ nǐ dhu bhèyi. ¹⁴ Obhó tí, nzéɛnga rǐ nzǐ idzi ònyu tdítǒ dùkú. Nyǐ nyǐ ì mbǎ Ƴyátá bhà ádrùngbǎnga tó ɔbi-tsinǎ, pbétù nyǐ nyǐ ì Kàgàwà bhà ídzinga tó ɔbi-tsinǎ.

¹⁵ Nírò, ádhu ndi ì ì rǐ ì? Dhu òfò tí nga àlě ràmbe nzéɛnga ònzì dǒ ìmbǎ àlě kǐ ì Ƴyátá tó ɔbi-tsinǎ, pbétù àlě kǐ ì Kàgàwà bhà ídzinga tó ɔbi-tsinǎ dhu-okú dò rò? ìnzǐ akekpá màtí! ¹⁶ Nyǐ nyùni tí obhó dhu, nyǐ rapé nyǎbhù nyǐ-tírò nyǐ ì atdí ale tò arí kasu ònzì ale tí, nyǎdù ndi ale ìfu, ní nyǐ rǎrǐ wò ndi nyǐ nyífùna ale bhà ìno? Dhu apé ì ì nzéɛnga tó ìno tí nyǐ nyǐ ì dhu tí, ní nzéɛnga rǎdù nyǎndà ònà dhu ní ɔve. Pbétù, nyǐ nyapé ì ì Kàgàwà ìfù ka kǐ dhu tó ìno tí, ní ndi ìfuta rǎdù nyǎbhù nyǒkò obhónánga ǒ. ¹⁷ Òtsò nyú Kàgàwà tò! Angyi nyǐ nǐ ì nzéɛnga tó ìno. Pbétù kòmbí, nyǐ nyífù yà fùkù ka kúdhe dhu, nyǎdù àkɔnà atdí afiku

nyú nà. ¹⁸ Nyí, yà Kàgàwà úkɔɔ nyí nzéɛngà ɔ̀ rò rò, nyí nyúgèrè wà nyí nyǒngò obhónánga tó ìnɔ́ tí. ¹⁹ Ma mɔ́te ìndrú tó ɔ́fò ɔ̀, yà ìnzí dhu arí dũkũ àlũ nĩ sese fũkú ivívínga-okú dò rò. Angyi nyí nyadzì nyí atdíɔ̀, nyǔli ngbɔ̀kũ rɔ̀ngò nzéɛngà mà ìnzá nga nòfò dhu màná ònzì, ndi dhu ràdù nyǎbhũ ìnzí nyífu Kàgàwà. Ní kòmbí, nyí nyàkǎ nyǔli ngbɔ̀kũ rɔ̀ngò obhónánga tó dhu ònzì, ndíní nyí nyoko tí Kàgàwà-nyìkpó ɔ̀ ìlǎ ale tí.

²⁰ Yà nzéɛngà tó ìnɔ́ tí nyí nyí'ì rò, ní obhónánga ònzì nyí nyí dhu ní'ì mbǎ ɔ̀bì nà dũkú. ²¹ Ní, ádhu ídzìnga tí nyí nyabà yà angyi nyí nyanzì dhu ò rò? Indo, ì dhu rĩ nyìkũ àbhũ rìwũ, abádhí-nyútsì rò ráhũ dhu ní ɔ̀ve nídhuní. ²² Pbétù, kòmbí Kàgàwà ipfo wà nyí nzéɛngà ɔ̀ rò, ndàdù nyúgèrè nyǒngò pbìndà kasutále tí. Ndi dhu-okú dò rò, nyí nyarí Kàgàwà-nyìkpó nòfò dhu ònzì, ndi dhu ràdù nyǎbhũ nyǎbà dhòdhódhóngà tó ípìrɔ̀nga. ²³ Obhó tí, nzéɛngà arí àbhũna màkìmbà tí pbìndà ìnɔ́ tò dhu ní ɔ̀ve, pbétù Kàgàwà arí àbhũna pbìndà ìnɔ́ tò tírɔ̀rɔ̀nga tó pèrè ní dhòdhódhóngà tó ípìrɔ̀nga, àlè tó Ádrùngbǎle Yèsù Krístò màná abádhí ùngbò ì dhu-otù ɔ̀.

7

Ɖwúтана тó ɔ́fò ɔ̀ ka kí Kàgàwà-kàsũ ònzì dhu
(Gál 2.19-20)

¹ Abanǎnzó, nyí nyùni wà yà fũkù ma múnɔ̀na dhu, iwà nyí nyùni Ɖyátá dhu-okú dò rò. Ɖyátá arí'ì ɔ̀bì nà ìndrú dɔ̀ yà àdì ndi ale àdì nyìkpóna nà òná kàsũmì ɔ̀ tí. ² Atdí ndi dhu tó ɔ́fò ní, iwà árà amba-bvũ tsìbhále ní umbátá tó Ɖyátá nútsì wà pbìndà ípìrɔ̀nga ɔ̀ pbìndà kpatsìbhále nà yà àdì ndi kpatsìbhále àdì nyìkpóna nà òná kàsũmì ɔ̀. Pbétù, ndi kàbhà kpatsìbhále náapé òvè,

ní íyàdhiyà rǐ̀ mbă tdítđǒ wò ndì nɔtsi ndi kpatsìbhále nà Ʋyátá-tsìnă. ³ Nírò, kăpé àrà amba-bvù ngătsi ale bhà, àdì pbìndà kpatsìbhále àdì nyìkpóna nà òná kàsùmì ǒ, ní ka kí kòzù rǐ̀ m̀nyò̀nì nònzì ale tí. Pbétù, kàbhà kpatsìbhále apé òvè, ní íyàdhiyà rǐ̀ mbă tdítđǒ wò ndì nɔtsi Ʋyátá-tsìnă. Ndirò kà rǐ̀ mbă àrà amba-bvù ngătsi kpatsìbhále bhà, nòzù ka kí nzǐ m̀nyò̀nì nònzì dhu tí. ⁴ Ní nyǐ mà àbanǐnzó, ndi dhu rǐ̀ ndi dhu bhèyi tí tikɔ ònă rò. Ʋyátá nàndà dhu nǐ, nyǐ nyúdà wà ɔve ònă atdíkpá Krístò mànà, ndi ɔve ràdù nyǐndà Ʋyátá bhà ádrùngbànga tó ɔbi rǒ rò. Ndirò kòmbí, nyǐ ní ngătsi ale bhà ale. Ndi ale ní Krístò, yà ndi nìngbè ɔve-bvù rò ale. Àlě ní Krístò bhà ale nídhunǐ, àlě kádù Kàgàwà bhà kasɔ ònzì rìbhò itse. ⁵ Obhó tí, angyè ófò ǒ àlě kí̀ òná kàsùmì ǒ, Ʋyátá rǒzùna nzére dhu tí dhu ònzì ka kí dhu-atdyú náanzì kasɔ àlě-nyɔtsi ndàbhu àlě àlě rònzì i nzére dhu, yà àlě ùndà rádù ɔve ò àlě-afí ònă rò dhu. ⁶ Angyi àlě kí̀ Ʋyátá bhà inɔ tí. Pbétù, àlě kúdà wà ɔve ònă Krístò mànà, ndi dhu ràdù àlě nùwɔ Ʋyátá bhà inɔ-kàsù ǒ rò. Ní kòmbí, àlě kí̀ inè àlě rònzì kasɔ Kàgàwà tò ɔwútána tó ófò ǒ, kàbhà Ìlìlă-Alafí bhà undata-tsìnă, ìnzì ní angyè ófò yà ùtù tí Ʋyátá arí ìndrù ùtù nǐ ǒ.

*Nzéɛnga rǐ̀ ndùnǐ Ʋyátá-otù ǒ dhu
(Rɔm 3.19-20; 5.20; Gàl 3.21-22)*

⁷ Nírò àlě kí̀ àdhu ùnɔ? Ʋyátá tí nzéɛnga? Ìnzì akèkpá màtí! Pbétù, nzéɛnga tí rǐ̀ dhu nábhu muni ní Ʋyátá. Obhó tí, ìnzà Ʋyátá átì dhu ràkă nzà ngătsi ale-fó rǐ̀ dhu ràtdù afínɔ nánǐ, ma múnyàna nzǐ ngătsi ale-fó rǐ̀ dhu rǐ̀ ale-afí àtdù dhu ràrǐ̀ nzéɛnga ònzì ka kí dhu dhu. ⁸ Nzéɛnga abà otu ndi Ʋyátá-otù ǒ, ndàbhu ma mongò kóró nzére dhu-tidò-atdyú òhò. Obhó tí,

ìmbă Ƴyátá na, nzéɛngá rǐ̀ ò dhàdhì iwà óvè dhu bhèyi nyɔdutsì. ⁹ Angyi, ìnzá ma màpè Ƴyátá rǔ̀nɔna dhu-tì ɔ̀nǐ mbèyi rò, ma mongónà àdi akɛ. Pbétù, ma mitdègu kà-tì ɔ̀nǐ, ní nzéɛngá adù ide pfɔ̀na dǔ̀ nyɔdutsì, ¹⁰ ndàdù òngò ànyádu ò̀tdì ɔ̀vè tò dhu tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi, Ƴyátá, yà ìndrǔ àbhǔ àmbènà ràbà ípirɔ̀ngá dhu, náadù ìbhònà idù dhu ní afidu ò̀nǎ rò mà mɔ̀vè dhu. ¹¹ Obhó tí, nzéɛngá náabà otu Ƴyátá-otu ɔ̀ ndùtrá ma, ndi dhu ràdù mabhɔ̀ mɔ̀vè afidu ò̀nǎ rò. ¹² Kùtsa ma mí dòná rò nǐ, ma mátina: Ƴyátá ní ìlǐlǎ dhu, ndirò kà rávina àlè rònzì dhu ní ìlǐlǎ dhu, obhónánga tó dhu, ndirò idzi dhu. ¹³ Nírò, wò dhu t'átina wò ndi idzi dhu, Ƴyátá, rahò ndi ma? Ìnzǐ ní ndi dhu bhèyi! Pbétù, ìma nahò ní nzéɛngá, ndidyì wò ndi idzi dhu ndòhò ma nǐ. Ní ndi Ƴyátá-otu ɔ̀ nga ní ndi nzéɛngá níitè ndi nzéɛngá nyú tí nǐ.

Nzéɛ dhu mà idzi dhu màrà rǐ̀ anya ò̀nzì alɛ-nyutsì dhu

¹⁴ Obhó tí, àlè kùni wà dhu Ƴyátá nàndà dhu nǐ, ìlǐlǎ-Alafí ríbhò ndi ka àlè tò. Pbétù ìmá na, ma ní ìndrǔ, yà iwà ka kábhɔ̀ kodzi rǐ̀̀ nzéɛngá tó ìnɔ̀ tí alɛ. ¹⁵ Obhó tí, yà ma mónzina dhu náarí nzǐ dùdu àlǔ: yà ma mòzè mɔ̀nzì dhu nónzì ma marí nzǐ àdù, pbétù yà ma mòndrò dhu ní ndi ma marádù ò̀nzìnà. ¹⁶ Ma mùni wà dhu yà ma mónzina dhu ràrǐ̀ nzéɛ dhu. Ní ndi dhu ìtè dhu iwà mà rà̀ ù Ƴyátá ɔ̀nò dhu idzi dhu tí. ¹⁷ Nírò kòmbí, ìnzǐ ní ìma ndi ma mí ndi dhu ò̀nzì, pbétù kònzì rǐ̀ ní yà nyɔdutsì rǐ̀̀ nzéɛngá. ¹⁸ Obhó tí, ma mùni wà dhu idzi dhu ràrǐ̀̀ mbă nyɔdutsì. Kà-tì ní, ìndrǔ tó pbàkà ɔ̀fò ɔ̀, atdyúdu rǐ̀̀ ìnè mɔ̀nzì idzi dhu, pbétù ndi dhu ò̀nzì ma mí nǐ ɔ̀bi rǐ̀̀ mbă. ¹⁹ Obhó tí, ma marí nzǐ yà ma mòzè mɔ̀nzì idzi dhu ò̀nzì, pbétù ma marádù ò̀nzìnà ní nzéɛ dhu yà

inzá ma mózè mɔnzì. ²⁰ Nírò, dhu apé ì'ì ma marí yà inzá ma mòzè mɔnzì dhu ònzì dhu tí, ní ìnzí ní ìma ndi ndi dhu ònzì ma marí, pbétù kònzì arí ní yà nyɔdutsì rí'ì nzéɛnga.

²¹ Nírò, ma mòsù wà nyɔdutsì arí ndònzì dhu. Ndi dhu ní: yà ma mòzè mɔnzì ídzì dhu òná kàsùmì ɔ, ma marádù ònzìnà ní nzéɛ dhu. ²² Afídu ònă rò, idhèdu nìka ní Kàgàwà bhà Ɔyátá, ²³ pbétù nyɔdutsì, ma minè nzéɛnga rìbhòna ngătsi ɔbi ndùgye rí ndi afídu ò rí'ì ídzì irèta tó ɔbi nà ró. Ndi dhu ònzì ma mí'ì yà nyɔdutsìnă rò rí kasu ònzì ndi nzéɛnga bhà ɔbi tó imbitále tí. ²⁴ Ma mí'ì àpbè ɔ! Ní ádhi pbá ale ndi migù rí yà ɔve ò rí munda ale-ngbò-fó rò? ²⁵ Ilèta àkă mabhu Kàgàwà tò! Ka ní ndi migù rí àlě tó Ádrùngbăle Yèsù Krístò-otù ɔ!

Nírò, pbàkà irèta ònă rò, ìma ní Kàgàwà bhà Ɔyátá tó ìno, pbétù ìndrù tó pbàkà ófò ɔ, ìma ní nzéɛnga bhà ɔbi tó ìno.

8

Kàgàwà bhà Ìlìlă-Alafí-otù ɔ tí ka kádù kà-nyìkpó nòfò dhu ònzì dhu

¹ Nírò kòmbí, yà Yèsù Krístò nà ì nùngbò ale dǒ Kàgàwà rí nzí anya òtdì akèkpá mâtí. ² Obhó tí, Yèsù Krístò nà àlě kùngbò ale rò, àlě kí'ì Kàgàwà bhà Ìlìlă-Alafí bhà ɔbi-tsìnă. Ndi Ìlìlă-Alafí ní ndi àlě nùkòlò nzéɛnga mà ɔve mànà tó ɔbi ɔ rò, ndàdù ípìrònga-ɔwútá nìbhò àlě tò. ³ Músà bhà Ɔyátá tò ndi dhu akána nzí, àlě tó ale-ngbò tó ófò tó ivívinga nùutò kà-tsù ìnzí rònzì ndi

dhu dhu-okú dò rò*. Pbé̀tù, Kàgàwà ní ndi adù kònzì. Kívi Idhùnà àlě́ tó aɛ-ngbò tó ɔfò ɔ, ndíní àlě́'i nyukolo tí nzéɛnga ɔ rò. Ndi Idhùnà bhà ɔve-otù ɔ ní ndi kàtdì nzéɛnga-ànyã. ⁴ Kãnzì dhu ndi dhu bhěyi, ndíní ndabhù tí Ƴyátá ònzì obhónánga rākã àlě́-nyutsi. Àlě́'i ní nzǐ yà ì òzè dhu bhěyi arí 'ùnda ìtírò aɛ, pbé̀tù àlě́'i ní ìlǐlǎ-Alafí arí ùndana aɛ. ⁵ Obhó tí, wò ì òzè dhu bhěyi arí 'ùnda ìtírò aɛ náarí afíya itù ì í atdyúya òho dhu nǐ. Pbé̀tù, ìlǐlǎ-Alafí náarúndana aɛ, náarí afíya itù ndi ìlǐlǎ-Alafí òzè 'ònzì dhu nǐ. ⁶ Aɛ-ngbò rǐ atdyúya òho dhu nǐ ka kí aɛ-afí itù dhu náarí ìndrù ùnda ɔve ò. Pbé̀tù, ìlǐlǎ-Alafí òzè dhu nǐ ka kí aɛ-afí itù dhu náarí ìndrù ùnda ípìrɔ́nga mà màrùngà mànà ò. ⁷ Obhó tí, aɛ-ngbò rǐ atdyúya òho dhu átdù afíya aɛ ní Kàgàwà-rò òmvù. Obhó tí, abádhí nífu nzá kàbhà Ƴyátá, ndírò abádhí rǐ kífù dhu rǐ òdú nyú. ⁸ Ì òzè dhu bhěyi arí 'ùnda ìtírò aɛ rǐ Kàgàwà-idhè níká dhu rǐ òdú nyú.

⁹ Nyǐí na, nyǐ ní nzǐ ngbǒya arúndana aɛ, pbé̀tù nyúnda arí ní Kàgàwà bhà ìlǐlǎ-Alafí, dhu apé ìí ndi ìlǐlǎ-Alafí rǐ nyukutsi dhu tí. Ndirò, ìmbã Krístò bhà ndi ìlǐlǎ-Alafí náapé ìí nyukutsi, ní nyǐ ní nzǐ kàbhà aɛ. ¹⁰ Pbé̀tù, dhu apé ìí Krístò rǐ nyukutsi dhu tí, ní ngbǒku mà rǐ mbã òvè nzéɛnga-okú dò rò, ní nyǐ nyǐ ípìrɔ́nga àbà àbà ìlǐlǎ-Alafí-otù ɔ, iwà Kàgàwà ɔzù nyǐ obhónángatáɛ tí nyìkpóna ɔ dhu-okú dò rò. ¹¹ Yà Yèsù Krístò nabhù rìngbè ndi ɔve-bvù rò Kàgàwà ní bhà ìlǐlǎ-Alafí náapé ìí nyukutsi, ní ndi Kàgàwà rǐ ípìrɔ́nga àbhù átò wò ɔve tó ngbǒku tò, yà nyukutsi rǐ pòndà

* 8:3 8.3 Ngãtsi ɔfò ɔ ka kàmbènà kùnɔ yà dhu bhěyi: ... àlě́ tó aɛ-ngbò tó ɔfò tó ivívinga núutò àlě́-tsù ìnzǐ àlě́ rífù ndi Ƴyátá àkākã dhu bhěyi dhu-okú dò rò.

ìlǐlǎ-Alafí-otù ǒ.

¹² Nírò àbanǐnzó, àlě kí'ì wànzá nà. Pbétù ndi wànzá ní nǐ ale-ngbò nàndà dhu tó, yà kǒzè dhu bhěyi àlě kádù òko nǐ wànzá. ¹³ Obhó tí, nyǐ nyapé òko nyǒnzì ale-ngbò ózè dhu, ní nyǐ nyádù ùve ùvě. Pbétù, nyǐ nyapé nyukutsi nzére mùtsɔ nókye ìlǐlǎ Alafí bhà ɔbì nǐ, ní nyǐ nyádù dhòdhódhónɡa tó ípìrǒngɑ nábà àbà. ¹⁴ Obhó tí, kóró ale yà Kàgàwà bhà Alafí náarí ùndana ní Kàgàwà bhà inzo. ¹⁵ Yà nyǐ nyabà ìlǐlǎ-Alafí ní nǐ inɔ tí rí nyǎbhǔ nyòkò, ndirò ɔɔ nà rí nyǎbhǔ nyǐ'ì tǔtǔdǔ Alafí. Pbétù, nyǐ nyabà ìlǐlǎ-Alafí ní Kàgàwà bhà inzo nyú tí rí nyǔgèrè nyǒngò Alafí. Ndi Alafí ní ndi rí àlě àbhǔ àlě ràfà àlě, àlě ràti: «Àba, Àbadu!» ¹⁶ Ndi Alafí nditírò ní ndi rí dhu itè kpanjanga àlě-afí ò àlě ràrì Kàgàwà bhà inzo. ¹⁷ Ndirò àlě kapé ì'ì Kàgàwà bhà inzo tí, ní àlě nǐ'ya kàbhà dhu-kàmă. Àlě nǐ'ya Kàgàwà bhà dhu kàmă atdíkpá Krístò mànà. Obhó tí, dhu apé ì'ì atdíkpá àlě kí àpbè àbà Krístò mànà dhu tí, ní àlě kí'ya ngari nà átò kàbhà ádrùngbǎngɑ tó awáwù ò.

Kàgàwà náabhù ya pbìndà inzo

ròtsù pbìndà ádrùngbǎngɑ tó awáwù ò dhu

¹⁸ Ndirò ma màla dhu, yà kòmbí àlě kábàna àpbè ní ràkă nzá kudhe yà Kàgàwà udhé àlě tò ádrùngbǎngɑ tó awáwù nà. ¹⁹ Obhó tí, yà Kàgàwà anzì kóró dhu-tsí rǒɔna atdyúya nyú nà dhu ní Kàgàwà rǐ pbìndà inzo tí rí'ì ale itè òná kàsùmì. ²⁰ Ròpè ndi mùhàngú ò rò, yà Kàgàwà abhòlò kóró dhu-tsí-ànyǎ kǎtdì wà ìmbǎ rì'ì yà ì akána ì'ì nà ɔbì nà, 'ònzì ì àkǎnà 'ònzì dhu*. Ìnzǐ ní ì dhu-tsí ì ndi dhu nazè, pbétù Kàgàwà ní ndi ka nazè rì'ì ndi dhu bhěyi. Pbétù ì dhu-tsí rǒɔna rǒnzì ndi dhu rǐ'ì inè.

* 8:20 8.20 ɔpt 3.17-19

²¹ Obhó tí, Kàgàwà udhé wà yà ndì ndabhòlò kóró dhu-tsí àbhũ ndì ndì rùvò yà abádhí arí'í tsinaná ádrùngbǎnga tó ɔbi yà dhu ìnzá arí ǒ rò òná kàsùmì. Ndi dhu bhèyi ní ndì i dhu-tsí nùugèrèya ì, 'òngò ɔwútána tí, 'àdù ì'ì ngari nà Kàgàwà bhà inzo tó ádrùngbǎnga tó awáwù ò.

²² Obhó tí, àlě kùnì wà dhu i dhu-tsí rarí tagà ònzì kòmbí, 'àdù àmbè àpbè àbà dǒ àdhàdhì ndùgu rí tsìbhále náarí àpbè àbà dhu bhèyi. ²³ Pbéù, ìnzì ní Kàgàwà abhòlò kǒkò dhu-tsí kèlě i ndì tagà ònzì arí. Àlě mà àlě karí tagà ònzì átò àlě-nyutsi, àzèmbè àlě kí dhu òdò Kàgàwà rìtè àlě pòndà inzo nyú tí, ndàdù àlě-ngbò ùgèrè ròngò ɔwútána tó alɛ-ngbò, yà ìnzì rádù òvè tí rórò. I dhu òdò àlě kí ònaná, àlě kábà wà Kàgàwà bhà ìlǐlǎ-Alafí rí'ì yà kǎkò fíndá làkà àlě tó perè nzínzì ǒ wemberè tó perè tí. ²⁴ Obhó tí, Kàgàwà ígũ wà àlě, ndìrò àlě kà'ù wà dhu ìbho kà rarí kóró dhu yà ndì ndakò fíndá làkà àlě tó ìbho àlě tó. Àlě kapé yà àlě tó kǎkò fíndá làkà dhu àlǎ, ní àlě kódoná àlě ràbà tdítǒ dhu rí'ì mbá. Àzèmbè àlǎ ka kálana alɛ-nyìkpó nì dhu nóddò ka tí àdù òdò ndìni ka kabá tí? ²⁵ Pbéù, àlě kapé ìnzá àlě kàpè àlana dhu òdò àlě ràbà, ní àlě kádù ndì dhu òdò àlě ràbà àlě-afí àlě kòtù rò.

²⁶ Ndi dhu bhèyi tí, Kàgàwà bhà ìlǐlǎ-Alafí rí àlě dzùnà ònzì àlě tó ivívinga ǒ, ìnzá àlě kùnì itsòta àkákà dhu bhèyi nídhunì. Pbéù, ndì ìlǐlǎ-Alafí ndìtìrò rí ndìtsò òhùnà Kàgàwà-rǒ àlě-okú dò rò, yà ìnzì ka kádù àwenà alɛ-tsù ǒ ófò ǒ. ²⁷ Ndirò Kàgàwà yà àlě-afí ò dhu àlǎ arí alɛ, nùnì wà pòndà ìlǐlǎ-Alafí òzè ndònzì foná dhu. Obhó tí, ndì Alafí arí ndìtsò Kàgàwà bhà alɛ dǒ Kàgàwà nyú nózè ka dhu bhèyi. ²⁸ Ndirò, àlě kùnì wà dhu, Kàgàwà rarí kóró dhu-tsí àbhũ rìbhò ídzìnga ndì nózè alɛ tó. I alɛ ní yà kùnzi yà ndì nyú ndì ndudhé ka dhu bhèyi alɛ.

²⁹ Obhó tí, Kàgàwà avò i ale angyangyi, ndàdù dhu ùdhe átò ndí nǐ ndí ndabhùya tí abádhí rǒfò ì Idhùnà nà. Ndi dhu bhèyi ní ndí, ndí kà t'Ídhùnà náadùya ì'ì sengba tí kóró adóna tò. ³⁰ Ndirò, i ale yà Kàgàwà avò angyangyi, ní künzi átò. Kǒkò künzi ale kǎzù átò obhónángatále tí. Ndirò, kǒkò i obhónángatále tí kǎzù ale tò kǎkò wà làkà, ndí rabhùya abádhí ròtsù átò pbìndà ádrùngbànga tó awáwù ò.

Kàgàwà ózè àlě nǐ àzè rǒ rò rí àlě ìndà atdí dhu mà rǐ'ì mbǎ dhu

³¹ Nírò, ádhu ndí àlě kǎkǎ àlě rùnò wò dhu-dzidǒ? Kàgàwà apé ì'ì àlě-tí'òná rò, ní ádhi ndí àlě rǒ òmvù tí rádù ì'ì? ³² Àbadhi níwá nzá Idhùnà nyú mà, pbétù kípfo ka rǐrà òvè àlě-okú dò rò kóró. Ní kà rádù àdi ìngbà dhu bhèyi ìnzǐ ndìbhò kóró dhu àlě tò ndí Idhùnà mànà? ³³ Ádhi pbá ale ndí Kàgàwà óvò fǐndà ale nóbhù rádù? Ìmbǎ rǐ'ì atdí màtí! Obhó tí, Kàgàwà nyú ndítírò nózù wà abádhí obhónángatále tí. ³⁴ Ádhi pbá ale ndí anya òtdì rádù abádhí dǒ? Ìmbǎ rǐ'ì atdí màtí! Obhó tí, Yèsù Krístò náavè abádhí-okú dò rò, ndirò ròsè ndí dhu dònǎ, kǎdù ndìngbè ɔve-bvù rò. Ka ní ndí àdi kòmbí Kàgàwà bhà fangà dònǎ rò, ndàmbe ndìtsò dǒ àlě-dǒ. ³⁵ Ádhu ndí àlě ìndà rádù Krístò ózè àlě nǐ àzè rǒ rò? Tí àpbè, tí ìzù, tí avuta, tí àwù, tí ìmbǎ àfóna ka kí mberù rǐ'ì dhu, tí arita, ndirò tí ɔve? ³⁶ Àdhàdhì ìlǐlǎ Andítá rǒvona dhu bhèyi:

«Okúnù dò rò, ka karí mǎpà kǒkyè mǎ bìlǐnganà Kàgàwǎ. Ka karí mǒzù àzèná ka kówu tàrà bhèyi*.» ³⁷ Pbétù kóró kǒkò dhu ǒ, àlě kábà mùlè mà atdí dǒ wò ndí àlě nózè Krístò-otù ǒ. ³⁸ Obhó tí, ma mà'ù wà dhu, ìnzǐ atdí dhu mà rǎràdù àlě ìndà Kàgàwà ózè àlě

* 8:36 8:36 Zàb 44.23

nǎ àzè rǒ rò: ìmbǎ rí'ì ɔve mǎtí, ìmbǎ rí'ì ípírǒngǎ mǎtí, ìmbǎ rí'ì mǎlàyíkǎ mǎtí, ìmbǎ rí'ì nzÉre-alafí mǎtí, ìmbǎ rí'ì yà kòmbí rí'ì dhu mǎtí, ìmbǎ rí'ì ìrà rǐrà dhu mǎtí, ndírò ìmbǎ rí'ì ádrùngbǎngǎ tó ɔbì nà arí'ì ale mǎtí. ³⁹Ndi dhu bhěyi tí, ìmbǎ rí'ì òrù-akpà ǒ ɔbì nà dhu mǎtí, ìmbǎ rí'ì yà adzi ǒ ɔbì nà dhu mǎtí, ìmbǎ rí'ì Kàgàwà abhòlò kóró ngǔkpà dhu mǎtí, ní rǐ nzǐ àdù àlě ìndà yà Kàgàwà itè àlě tò Yèsù Krístò, àlě tó Ádrùngbǎle-otù ǒ àzè rǒ rò.

9

Pɔlò rǐ'ì izu nà ábhǒ Pbàisràyélí nyú
nǎ'ù nzá Yèsù Krístò dhu-okú dò rò dhu

¹ Krístò nà mǎ mùngbò mǎ dhu-okú dò rò, ma mí obhó dhu ùnɔ, ma mí nzǐ títò ùnɔ. Kàgàwà bhà ìlǐlǎ-Alafí rǐ munda nídhunǐ, afídu rǐ ndi dhu itè kpangba idù. ² Ma mòzè munda dhu ní, afídu rǐrǐ'ì ádrùngbǎ izu nà ndírò ìnzǐ ríku àpbè nà. ³ Ma mambènà òzèna dhu ní mǐ'ì Kàgàwà ófù ale tí ndírò Krístò-rǒ rò ndi nínà ale tí, àbanǐnzo, kǎkà atdí rùgànda tí mǎ mǐ'ì mànà tó ngari ǒ, ndi dhu bhěyi ma mǔnzǐ dhu dhu rǎdù abádhí igǔ nánǐ. ⁴ I àbanǐnzo ní Pbàisràyélí, yà Kàgàwà náavò rǐ'ì pbìndà inzo tí. Kǐtè pbìndà ádrùngbǎngǎ tó awáwù abádhí tó, kǎnzǐ ungbòta tó làkǎ abádhí t'ábhúna mànà, kǎbhù Ƴyátá abádhí tò Músà-otù ǒ, kǐtè ndùle abádhí rǎdù tí dhu abádhí tò, ndírò kǎkò ábhǒ dhu tó làkǎ abádhí tò. ⁵ Abádhí ní àlě t'ábhúna-nzǐnzǐ tó pbàdzukuru, ndírò Krístò ka kugu ale-ngbò tó ófò ǒ abádhí-dhú nzínzi ǒ. Ndi Krístò ní ndi Kàgàwà yà kóró dhu dǒ arí'ì ale. Kǎkǎ kilè dhòdhóhonganà! Àmìnà.

⁶ Ma màti nzá Kàgàwà akò làká rākă nzá. Obhó tí, ìnzǐ ní kóró aɛ yà Pbàìsràyélí ò rò úvò ndì obhóná Pbàìsràyélí, ⁷ ndìrò ìnzǐ ní Àbràhamù-dhú ò rò úvò aɛ kóró i obhóná Àbràhamù bhà inzo. Obhó tí, Kàgàwà akò làká Àbràhamù tò, ndàti: «Ìsakà-otù ǒ nga ní ndì nyi nyabáya pbùkù dhu tí ka kòzùna pbàdzukuru nǐ*.» ⁸ Kà-tì ní, ìnzǐ ní kòkò ka kugu àdhàdhì ìndrù ùgu ka karí dhu bhèyi nzónzo i ka kòzùna rǐ Kàgàwà bhà inzo tí, pbétù kòkò ka kugu Kàgàwà akò làká-otù ǒ nzónzo ní i ka kòzù rǐ kàbhà obhóná pbàdzukuru tí. ⁹ Yàrí ní ndì Kàgàwà akò làká, ndàti: «Yà dhu bhèyi kàsùmì ǒ, ma mírà tdítǒ, ní Sàrà rǐ kpatsìbhá ngbàngba núgu*.»

¹⁰ Ndìrò, ìrǐ rǐ ní nǐ wò dhu kèlě. Rùbhèkà rǐ ìnè átò. Íyàdhiyà núgu óyǒ ozó-nzo Èsawù mà Yàkòbhò nà, atdí àba, àlě t'ábhunà Ìsakà tò. ¹¹ Pbétù, ìnzá ka kàpè i nzónzo mà núgu rórò, ndìrò ìnzá i nzónzo àpè atdí ídzì dhu mà ndìrò atdí nzéɛ dhu mà nónzi rórò, ndíñ Kàgàwà udhé dhu náaká tí, àdhàdhì kǎrí dhu òvò ònà ófò ǒ, ¹² ndì ófò nì ìnzá nga nàndà ìndrù-kàsù nà, pbétù kàndà nga yà ìndrù nunzi Kàgàwà-afí òzè dhu kèlě nà. Ní Kàgàwà avò dhu Rùbhèkà tò ndàti: «Ádrùngbă-ìngba nóonziya kasu olù-ìngba tò*.» ¹³ Hìlǎ Andítá rǐ dhu òvo, ndàti: «Ma mòzè Yàkòbhò, madù Èsawù nóndrò*.»

Kàgàwà arí dhu ònzi ndì ndòzè dhu bhèyi pbìndà aɛ nǐ dhu

¹⁴ Nírò, ádhu àlě kākă àlě rùnò? Tí ìnzǐ Kàgàwà rarí obhónánga ònzi? ìnzǐ akèkpá màtí! ¹⁵ Obhó tí, kǎvò dhu Músà tò, ndàti: «Ma mí izu àbà dòná ní ma mòzè mabà izu dòná aɛ, ndìrò ma mí ídzìnga ònzi fìndà ní ma mòzè

* 9:7 9.7 ɔpt 21.12 * 9:9 9.9 ɔpt 18.10-14 * 9:12 9.12 ɔpt 25.23 * 9:13 9.13 Mál 1.2-3

mɔnzì ídzinga fíndà ale*.» ¹⁶ Nírò, Kàgàwà bhà ídzinga nándà nzá nga ìndrù òzè dhu nà ndírò ndi ale rǒnzina dhu nà, pbétù kàndà nga kà rǐ izu àbà ìndrù dǒ dhu nà. ¹⁷ ǐǐǐ Andítá ò, Kàgàwà rǐ dhu òvɔ Mísrì tó pbìrì ǒ ádrùngbǎ kamà tò, ndàti: «Ma mídì nyi nyiǐ ádrùngbǎ kamà tí, ndínǐ ma mítè tí pbàkà ádrùngbǎnga tó ɔbi otùn ǒ, ndírò ndínǐ ìndrù ǐgá tí ɔvòdu yà adzi ǒ kóró ngari ònǎ*.» ¹⁸ Nírò, Kàgàwà arí izu àbà ndì ndòzè ndàbà izu dóná ale-dǒ, ndírò kǎrí ndì ndòzè afína rò'ò odú ale-afí àbhǔ rò'ò odú.

¹⁹ Wò dhu bhěyi Kàgàwà arí dhu ònzì rò, nyi nyínè nyati ima nǐ: «Ádhu Kàgàwà rǒrù nǐ ìndrù dǒ tdítǒ okúna dò rò? Atdí ale mà tíǐ ìnè ndùwu kà-afí òzè ndònzì dhu?» ²⁰ Ní kòmbí, ìnyi ní àdhi ndínǐ nyi nyagò tí nyi Kàgàwà nà? Adzi nǐ ka kòbhòlò wètù tí àdù àtìnà àtì ndì nóbhòlò ale nǐ: «Ádhu nyi nyòbhòlò ima wò dhu bhěyi nǐ?» ²¹ ǐtǎ òru arí ale tí nzǐ àdù ndì ndòzè ndònzì dhu ònzì pbìndà anzi nǐ? Ndi atdí anzi-adì nǐ tí, kà tí nzǐ àdù ifuta nà àkǎ wètù òbhòlò, ndàdù yà bìlìnganà ka karí ngbǒya òkɔ wètù òbhòlò átò?

²² Ndi dhu bhěyi tí, Kàgàwà rǐǐ ìnè ndònzì dhu ndì ndòzè dhu bhěyi pbìndà ale nǐ. Kǎzè nditè pbìndà nàwí yà àkǎkǎnà nditǐ ànyǎya ale tò, ndínǐ pbìndà ádrùngbǎnga tó ɔbi nitè tí. Pbétù kǎdù i ale tó dhu-dzi òndù atdíǒ. ²³ Kǎzè átò nditè pbìndà ádrùngbǎnga tó awáwù tó ábhǒnga yà izu ndì ndábà dòyá ale tò. I ale kǎbhòlò angyangyi ndínǐ otsúya tí ndì pbìndà ádrùngbǎnga tó awáwù ò. ²⁴ I ale ní àlǐ'i. Kǔnzì nzá àlǐ Pbàyàhúdì nzínzì ǒ rò tí, pbétù kǔnzì àlǐ ìnzǐ ní Pbàyàhúdì nzínzì ǒ rò átò. ²⁵ Ndi dhu rǐǐ àdhàdhì yà

* 9:15 9.15 Uvt 33.19 * 9:17 9.17 Uvt 9.16

nabì ðseyà bhà bhükù ò Kàgàwà avò dhu bhëyi. Kãti:

«Ìmbă ì'ì pbàkà aɛ tí aɛ

ní ma manziya <Pbàkà Aɛ> tí.

Yà ìnzá ma matì atdíðǒ ma mózè dhu tí aɛ,

ní ma manziya <Atdíðǒ ma mózè Aɛ> tí*.

²⁶ Ndirò abádhí tò ka kavò dhu òná rò ngari, kati: <Nyí
ní nzí pbàkà aɛ,>

ní ǒ rò ka kanziya abádhí Kàgàwà, yà Ípìrǒnga nà arí'ì aɛ
bhà Inzo tí* .»

²⁷ Nabì Ìsayă na náavò dhu k pangba Pbàìsràyélí-okú
dò rò, ndàti: «Ìmbă Pbàìsràyélí àmbènà ì'ì abho àdhàdhè
ádrùngbă rèrù-bidǒ ɔsɔkpó bhëyi matì, ní ngúfe aɛ
kèlě abádhí nzínzi ǒ rǐ ndi ùgu. ²⁸ Obhó tí, Ádrùngbă
Kàgàwà rǐ yà adzi ǒ aɛ-ànyă ìtdì àkăkă dhu bhëyi, yà ndi
nyú ndi ndunɔ ka dhu bhëyi, ndirò kà rǐ ndi dhu ònzì
ìnzá ndi ndòdò nga ádzì rórò* .» ²⁹ Ndirò ndi nabì Ìsayà
náavò dhu angyină rò átò ndàti:

«Ìnzí Kàgàwà, yà kóró dhu dǒ arí'ì obi nà aɛ níguɣyana
gukyè àlě-dhú nzínzi ǒ atdíðhená aɛ àlě tò,
ní àlě kúliɣyana àlě Sòdomò mà Gòmòrà nà tó kígò ǒ
bhà, yà kãtdì tsëya bhëyi* .»

Krístò ní yà ìndrũ-pfò ùbě arí bhalabhala tó odu dhu

³⁰ Nírò, ádhu ndi àlě kàkă àlě rùnò? Ìnzí ní Pbàìsràyélí
yà ìnzá dhu nanè Kàgàwà ròzù ì obhónángatáɛ tí aɛ,
ní kòzù wà obhónángatáɛ tí a'uta-otù ǒ. ³¹ Pbétù
Pbàìsràyélí, yà Hyátá t'ífuta-otù ǒ Kàgàwà rǐ 'òzù ob-
hónángatáɛ tí dhu ònè rǒ ubhínà aɛ, náawù nzá ùvò
ndi bhëyi ka rǐ 'òzù dhu ò. ³² Ádhu-okú dò rò? Abádhí

* 9:25 9.25 ðsɛ 2.25 * 9:26 9.26 ðsɛ 2.1 * 9:28 9.28 Ìsa 10.22-23

* 9:29 9.29 ɔpt 19.23-28; Ìsa 1.9

anè nzá ndi obhónánga a'uta-otù ǒ, pbétù abádhí anè ka yà ì ónzina kasu-otù ǒ dhu-okú dò rò. Abádhí-pfò onzi abè wò ìndrũ-pfò àbhũ arí onzi ròbè odu rǒ, ³³ àdhàdhì Kàgàwà rǔnɔna ìlǐlǎ Andítá ò dhu bhěyi. Kà rǎtina: «Kànǐ ma mǐli ìndrũ-pfò ùbě rí odu Sàyuni tó pbìri dǒ. Ka ní ìndrũ àbhũ rǐ ràwà ì bhalabhala tó odu. Pbétù, kà'u rǐ ale-nyì rǐ nzǐ ìwũ*.»

10

Pbàìsràyélí núvò ì ìnzǐ 'ùngu ídzì otu dhu

¹ Àbanǐnzó, ma mí atdyúna òho dhu, ndírò ma mí mìtsò Kàgàwà-rǒ Pbàìsràyélí-okú dò rò nǐ dhu ní Kàgàwà rǎkǎ ndìgũ abádhí. ² Obhó tí, ìma ní yà ma múnɔna dhu tó ngàmbì: abádhí ní atdíðǒ Kàgàwà nózè ìfu ale, pbétù ndi ìfuta náhu nzá obhóná inga t'únita ò rò. ³ Abádhí-dɔ álũ nzá ìngbà dhu bhěyi màtí Kàgàwà arí ìndrũ òzù obhónángatále tí dhu, 'adù dhu ònè ìdì fíyó obhónánga ìtírò. Abádhí úvò ì ìnzǐ 'ùngu obhónángatále tí Kàgàwà rǐ 'òzù òná otu. ⁴ Obhó tí, Krístò-otù ǒ, Úyátá nàrà àhu ndi ndàkǎnà ndàrà àhu ró, ndínǐ Krístò nà'ù ìngbàtí ìlì ndi ale mà nózù Kàgàwà adù tí obhónángatále tí.

ǒgù rǐì yà Àdrùngbǎle Yèsù ná'ù ale tò kóró dhu

⁵ Yàrí ní Músà andí Úyátá ìfũ ka kí dhu-otù ǒ Kàgàwà rǐ ìndrũ òzù obhónángatále tí dhu dǒ dhu. Kǎtì: «Úyátá únò dhu ìfũ rí ale, ní rǎdù ípìrǒnga àbà ndi Úyátá-otù ǒ*.» ⁶ Pbétù, Kàgàwà rǐ ìndrũ òzù obhónángatále tí a'uta-otù ǒ dhu rǐ mbǎ ì'ì obi tí ìndrũ tò. ìlǐlǎ Andítá ò ka kándì dhu ndi dhu dǒ kati, nyì rǎkǎ nzá nyati afínu ò: «Ádhi ndi òrù-akpà ò rúpo?» Ndi dhu nádù ì'ì àdhàdhì

* 9:33 9.33 Ìsa 8.14; 28.16 * 10:5 10.5 Law 18.5

Krístò àbhù nyi nyí rìfò ányàrò dhu bhěyi dhu. ⁷ Ndirò, nyi nyàkà nzá nyati: «Ádhi ndi ɔve-bvù rófo?» Ndi dhu nádù ì'ì àdhàdhi Krístò àbhù nyi nyí rùpò ányì rò dhu bhěyi dhu. ⁸ Pbétù, yàrí ní ndi ìlìlǎ Andítá únò Kàgàwà rǐ indrù òzù obhónángatále tí a'uta-otù ǒ dhu dǒ dhu: «Kàgàwà bhà ɔte rǐ'ì íkyèrǒ tinú, kà rǐ'ì linú ndirò kà rǐ'ì afínú ò*.» Ndi ɔte ní Krístò à'u ka kí dhu dǒ mǎ maróvɔna indrù tò ɔte. ⁹ Nyi nyapé dhu ùnɔ k pangba tsùnu nyú nǐ nyati Yèsù rǎrǐ Ádrùngbǎle, nyadù dhu à'ù atdí afínú nyú nà iwà Kàgàwà rabhù ka rìngbè ndi ɔve-bvù rò, ní nyi nyádù ògù ògù. ¹⁰ Obhó tí, indrù apé Yèsù Krístò ná'u afína nyú ò rò, nózù Kàgàwà rǎdù obhónángatále tí. Ndirò, kǎpé ka ndi ndà'ù dhu ùnɔ k pangba tsùna nyú nǐ, ní Kàgàwà rǎdù kìgu ìgù. ¹¹ Obhó tí, ìlìlǎ Andítá rǎtina: «ìngbàtí ìli ndi ale mà náapé kà'u, ní ndi ale rǐ nǐ àdù dhu òzù ndàti, kòkórò ndi ra'u ka*.» ¹² Nírò Kàgàwà-ònzǐ, Pbàyàhúdì mà ìnzǐ ní Pbàyàhúdì mà nà nùdà ì nǐ dhu rǐ ìmbǎ ì'ì atdí màtí. Obhó tí, kóró ale rǐ'ì nà Ádrùngbǎle tí ale ní atdí ale kèlě, ndirò kǎrí idzìnga ònzì kóró ale yà fóná dhu nònzi tò. ¹³ ìlìlǎ Andítá rǐ dhu òvɔ, ndàti: «Ndi Ádrùngbǎle-rǒ ndi nìtsò ìngbàtí ìli ndi ale mà ní rǎdù ògù ògù*.»

¹⁴ Nírò, indrù rǎdù 'ìtsò ìngbà dhu bhěyi yà ìnzá ì à'ù Krístò-rǒ? Ndirò, abádhí rǎdù kà'ù ìngbà dhu bhěyi ìnzá ì apé kàbhà màkùrù ìrì rórò? Ndirò abádhí rǎdù kàbhà màkùrù ìrì ìngbà dhu bhěyi ìmbǎ ndi dhu ùnɔ rí abádhí tò ale rǐ'ì rò? ¹⁵ Ndirò, ka kádù dhu ùnò abádhí tò ìngbà dhu bhěyi dhu apé ì'ì ìnzá ka kòvì indrù abádhí-tí'ò dhu tí? ìlìlǎ Andítá rǐ dhu òvɔ mběyi nyú ndàti: «Ídzì

* 10:8 10.8 Tòr 30.12-14 * 10:11 10.11 Ìsa 28.16 * 10:13 10.13 Yòw 3.5

Màkǔrù nà ríwu aɛ ríwu dhu àlă ka kí dhu ní ídzi dhu*.»
 16 Pbétù, kóró aɛ náa'u nzá ndi ídzi Màkǔrù. Obhó tí,
 nabi Ìsayà náavò dhu ndàti: «Ɖò Ádrùngbálé, ádhi ndi
 mă múnona ídzi Màkǔrù ná'ù?» 17 Ní ndi dhu bhěyi tí,
 ìndrǔ arí dhu à'u ídzi Màkǔrù ì ìrì rò, ndirò ndi ídzi
 Màkǔrù ní Krístò dǔ róte Ɖte.

18 Nírò ma mí dhu ìvǔ, mati: Pbàyàhúdí níri tí ìnzá
 ndi màkǔrù? Abádhí iri wà ka! Obhó tí, ìlǐlǐ Andítá
 rătina;

«Màkǔrù nà ríwu aɛ-tù níri ndi kóró yà adzi ǒ,
 abádhí-Ɖtě àrà àhu yà adzi ǒ kóró ngari ònă*.»

19 Ma mí dhu ìvǔ tdítǔ, mati: Ndi dhu alú tí obhó
 Pbàìsràyélí-Ɖò? Kǎlú wà abádhí-Ɖò. Obhó tí, Músà ní'ì
 ndi wemberè t'áɛ, yà Kàgàwà avò dhu otùna ǒ, ndàti:

«Ma mí nyăbhǔ nyǎ'ì adha tó aɛ-afí nà yà ìmbă arí'ì
 pbàkà aɛ tí aɛ dǔ.

Ma mí nyăbhǔ nyăkǒ yà ìnzá nga núni dhu tí nyǎ
 nyaróẖuna aɛ rǔ*.»

20 Nabi Ìsayà náavò Kàgàwà ùnò fíndà ìnzǐ ní
 Pbàyàhúdí dǔ dhu átò Ɖbi nyú nà, ndàti:

«Ma mábà ma fíyò aɛ ní kǎkà ìnzǐ úbhì monè rǔ aɛ,
 ma mítè ma fíyò aɛ ní kǎkà ìnzǐ úbhì dhu ònzì rǔ fudú
 aɛ*.»

21 Pbétù, Pbàìsràyélí-okú dò rò Kàgàwà rătina yà dhu
 bhěyi: «Bílinganà ma mára Ɖtsúdu ìyì rǔ mambe ìnzǐ arí
 ìnga ìri, ndirò dòya ídzò aɛ ùnzì dǔ nǐ ndín'ì ingo tí tidu
 Ɖ*.»

11

Kàgàwà náadhò nzá pbìndà aɛ Pbàìsràyélí dòtsí dhu

* 10:15 10.15 Ìsa 52.7 * 10:16 10.16 Ìsa 53.1 * 10:18 10.18 Zàb 19.5

* 10:19 10.19 Tòr 32.21 * 10:20 10.20 Ìsa 65.1 * 10:21 10.21 Ìsa

¹ Nírò, ma mí dhu ìvũ mati: Kàgàwà náadhò tí òdho pbìndà ale? Inzá akekpa màtí! Obhó tí, imá na, ima ní Mùisràyeli, Àbràhamù bhà mùdzukuru, BÈnyàminì bhà rùgànda. ² Kàgàwà náadhò nzá pbìndà ale kǎkǎ angyinǎ rò ndì ndapì fìndà. Nyǎ nyùnì tí nzá yà ìlǎlǎ Andítá náarùnɔna nabi Èliyà dǒ dhu? Pbàisràyéí òbhu ndì ndí Kàgàwà-ònzǎ rò, kǎnɔ dhu ndàti: ³ «Ádrùngbǎlé, abádhí ókyè pbùkù pbànábí, 'àdù pbùkù màzabáhú nùgolo. Ní ima, ma mòdì atdí rò, ndírò abádhí rǎ mɔne ndínǎ ì oho tí ma*.» ⁴ Ní, ádhu Kàgàwà adù àdunà kà tò? Kǎdù dhu kà tò, ndàti: «Ma mòdò wà àrùbhù lufù ale idù. I ale ní kǎkǎ ì núvò ìnzǎ 'òkò ɔdyùya-dɔ Bǎlì tí kátina mǔngǔ-ngba-ònzǎ ale*.» ⁵ Ndi dhu bhèyi tí, indo màtí, ì nùbhà ale-go rǎ ì inè. I ale ní, yà Kàgàwà ópì fìndà pbìndà ídzìnga ǒ àdhàdhì afína nyú nózè ka dhu bhèyi ale. ⁶ Ní, dhu apé ì Kàgàwà ópì abádhí pbìndà ídzìnga-otù ǒ dhu tí, ní kǒpì nzá abádhí ónzì dhu-okú dò rò. Ndi dhu bhèyi kǎ ì rò, kàbhà ídzìnga ní nzǎ àdù ì ì ídzìnga.

⁷ Ní, ádhu olu? Pbàisràyéí náabà tí nzá yà ì arɔnena Kàgàwà bhà ídzìnga? Ngúfe ale kèlě yà Kàgàwà ópì fìndà ní ì ka nabà. Pbétù ngǔkpà, kǎkǎ òdòdì, nábhu kǎdù ròngò dòya ídzò ale tí. ⁸ Obhó tí, ìlǎlǎ Andítá ò ka kandí dhu kati: «Kàgàwà abhù abádhí-afí ròngò odú, ìnzǎ abádhí-nyìkpó ala tí nga, ìnzǎ abádhí-bì ràdù inga ìrì. Ní abádhí náarǎ ì inè ndi dhu bhèyi tí indo màtí.»

⁹ Ádrùngbǎ kamà Dàwudì ràtina átò:

«Abádhí tó mǔhendù àkǎ ndùgèrè ndì abádhí rǒ,
ndòngò abádhí ɔtsi rí àdà tí,
ndínǎ abádhí awá tí ì, 'àdù fíyó nzéɛnga tó pèrè nába.

¹⁰ Abádhí-nyǎnga àkǎ ndùtì, ìnzǎ rala nga,

* 11:3 11.3 1Ká 19.10,14 * 11:4 11.4 1Ká 19.18

ndirò abádhí-adzíkpa àkă rùtdò ì bilínganà*.»

*Pbàìsràyélí náadh*ò Krístò dhu

náabhù ídzìngà yà adzì ò ngǔkpà ale tò dhu

¹¹ Nírò, ma mí dhu ìvũ matì: Pbàìsràyélí-pfò dhu ubé tí, ràrà àhù abádhí rǐ 'àwà dòtsí dhu ò? Ìnzá akèkpá màtí! Pbétù, Pbàìsràyélí ódhò Krístò dhu-okú dò rò, ìnzǐ ní Pbàìsràyélí náabà ì úgù òná otu, ndí ì ì Pbàìsràyélí ambè tí adhàya ònzì dǒ. ¹² Ní, dhu apé ì ì Pbàìsràyélí tó afátá mà abádhí tó ìvívíngà màná náabhù ídzìngà yà adzì ò ngǔkpà ale tò dhu tí, ní yà Kàgàwà únzì Pbàìsràyélí rǐ ògù tó otu nǔngǔ atdí dǒ rò, ndì ídzìngà náadù yà tí mbà ì ì abho nyú ròsè?

¹³ Kòmbí ma mí dhu ùnɔ fǔkù ìnzǐ ní Pbàìsràyélí tírò. Ìma nyú, ìma ní ìnzǐ ní Pbàìsràyélí tó uvitatále. Ní ma mí mìlè ndì pbàkà kasu-okú dò rò. ¹⁴ Nírò, ma mí ì ìnè mabhù fàkà pbìrì ò bhà nyú rònzì ngǔkpà pbìrì ò ale-adhà, ìngó ma maraya tí abádhí nzínzì ò atdí dhená ale mà ní gù. ¹⁵ Obhó tí, dhu apé ì ì Kàgàwà ódhò Pbàìsràyélí dhu níbhò ungbòta Kàgàwà mà nzínzì ò yà adzì ò ngǔkpà ale màná dhu tí, ní Kàgàwà à'ù Pbàìsràyélí tdít dǒ dhu tí mbà adù ì ì àdhàdhì abádhí, kàkà iwà uvè ale bhèyi ì ì ale, nába ìpìrǒngà tdít dǒ dhu bhèyi?

Pɔlò rǐ óyǒ ófò ìbho Pbàìsràyélí mà abhúya-nzínzì màná dǒ dhu

¹⁶ Òbhòlò ka kòbhòlò mùgatì-dòkpa* nábhǔ ka kapé pèrè tí Kàgàwà tò, ní ndì nùbhà gòna nádù ì ì kàbhà átò. Ndirò, Pbàìsràyélí rǐ ì àdhàdhì òzò tí Kàgàwà azò mìzèyìtunì-kpa bhèyi. Ní, ndì mìzèyìtunì-kpa-vé náapé ì ì kàbhà dhu tí, ní ndì mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí nádù ì ì

* 11:10 11.10 Zàb 69.23-24 * 11:16 11.16 Ɖzt 15.19-21

kàbhà átò. ¹⁷ Ní, Kàgàwà ɛ́'a ndi mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí-rɔrò, ndàdù nyɛ, ìnzì ní Pbàìsràyélí, yà ìrì ǒ arí ìnga mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí nùpba ndùtsì kǒkò ɛ́'a ndi ndù'a mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí tó ngari ǒ. Ní kòmbí nyɛ, ìnzì ní Pbàìsràyélí tírò, nyɛ nyarí Pbàìsràyélí náabà ídzinga àbà átò, àdhàdhì ìrì ǒ mìzèyìtunì-ɔpbí náarí yà òzò tí Kàgàwà azò mìzèyìtunì-kpa-vé ò rò ráhɛ idha nómvù átò dhu bhěyi. ¹⁸ Nírò, nyɛ nyàkà nzá nyǒnzì kàkà ɛ́'a Kàgàwà ɛ́'a mìzèyìtunì-ɔpbí gàyà. Nyɛ nyí mbà nyɛ nyí nyoyò okúna dò rò dhu nà. Obhó tí, ìnzì ní nyɛ ndi nyɛ nyarí ɔbi àbhɛ́ ndi mìzèyìtunì-vé* tò, pbétù kà-vé náarí ndi ɔbi àbhɛ́ fùkù.

¹⁹ Nyɛ nyí ì inè nyàti ma ní: kòrí mìzèyìtunì-kpa-ɔpbí ka kɛ́'a, ndínì mǎ, mǎ mabá tí ngari ariya dǒ. ²⁰ Ní, nyɛ nyùnò obhó dhu. Ka kɛ́'a abádhí, abádhí uvò ì ìnzì ì a'u tí dhu dhu-okú dò rò. Ndirò nyɛ, nyɛ nyí ì inè pòtsó nyɛ nyùpba nyɛ ndi itsu rǒ ró, a'uta nà nyɛ nyí ì dhu-okú dò rò. Ní kòmbí, nyɛ nyàkà nzá nyǒyò nyɛ, pbétù nyɛ nyàkà nyàndà nga mběyi! ²¹ Obhó tí, dhu apé ì ìnzá Kàgàwà ɛ́bhà kòrí itsu-ɔpbí-ayí, ròngò àmbe ò ò dǒ dhu tí, ní kǎdùya nyùbhà ìngbà dhu bhěyi? ²² Nírò, nyìrè pé nga Kàgàwà bhà ídzinga dǒ, ndirò nyìrè pé nga kàbhà nàwí dǒ átò. Àbadhi ní pbìndà nàwí ìtè arí kàkà ì núvò ìnzì 'à'ù ndi aɛ-okú dò rò aɛ. Pbétù, ka nàdù ì ìdzi aɛ fùkù, kàbhà ídzinga ǒ nyɛ nyòkò rò. Ìmbà kì ì ndi dhu bhěyi rò, ní nyɛ nyú mà kù'aya nyɛ átò. ²³ Ndirò, Pbàìsràyélí na náapé 'ùgèrè, 'à'ù Kàgàwà tdítǒ, ní kà rǐ inè ndùpba abádhí tdítǒ, ndùtsì yà abádhí ì òyá fíyó ngari ǒ. Obhó tí, Kàgàwà rǐ ì inè ndùpba abádhí, ndùtsì tdítǒ. ²⁴ Nyɛ, ìnzì ní Pbàìsràyélí tírò, nyɛ nyí ì

* 11:18 11.18 Mìzèyìtunì-kpa-vé tí ka kátina ìrò ní Pbàìsràyélí t'ábhúna-nzìnzì.

adhàdhì irí ǒ mizèyìtunì-ɔpbí, yà Kàgàwà ǔ'á ndàdù àpbanà, ndùtsì yà òzò tí ndì ndazò mizèyìtunì-kpa rǒ bhëyi, ìnzì ní yà mùhàngú ò rò ka karí kòzò òná ófò ǒ. Pbétù, Pbàìsràyélí rǐ'ì adhàdhì wò ndì òzò tí Kàgàwà azò mizèyìtunì-kpa bhëyi. Ní dhu rǐ ìmbà ì'ì odú Kàgàwà tò, ndùpba yà ǔ'á ndì ndú'a ndì mizèyìtunì rǒ rò ɔpbína, ndàdù ùtsìnà kà-rǒ tdítǒ.

Kàgàwà rǐ'ì izu tó afina nà

Pbàìsràyélí mà ìnzì ní Pbàìsràyélí mà nà dǒ dhu

²⁵ Àbanǐnzó, ma mòzè nzá nyòkò ìnzì nyǔni yà órù ò ongónà àdì dhu, akyε nyǐ nyozúna nyǐ atdídǒ inga núni aε tí nǐ. Ndì dhu yà órù ò ongónà àdì ní yàrí: atdídhená Pbàìsràyélí nóokoya afíya ròngò ò'ò odú, ràrà àhu yà Kàgàwà únzi ìnzì ní Pbàìsràyélí rǐ ògù-otù ùngǔ atdídǒ dhu ò. ²⁶ Nírò ní ndì Ìsràyeli tó pbirì ǒ ábhǒ aε núugùya adhàdhì yà ìlǐlǎ Andítá ò Kàgàwà rǒvona dhu bhëyi, ndàti:

«Uwutaba rǐ ndìto Sàyuni tó pbirì dǒ.

Kàrǐ nzéε dhu ìto Yàkòbhò bhà pbàdzukurù nzínzi ǒ rò.

²⁷ Wòrí ní ndì yà abádhí mà nà mà mungbòya mà nǐ ungbòta,

abádhí tó nzéεnga núba ma mí abádhí tò òná kàsùmì ǒ*.»

²⁸ Ídzi Màkǔrù Pbàìsràyélí ódhò dhu ka kàndà rò, abádhí ní Kàgàwà rǒ òmvù, ndì dhu ràdù ì'ì mùgàsù tí fùkù. Pbétù, Kàgàwà avò abádhí fǐndà dhu ka kàndà rò, abádhí ní atdídǒ Kàgàwà ózè abhúya-okú dò rò aε.

²⁹ Obhó tí, Kàgàwà náarí nzǐ ìndrù tò ndì ndàbhù pεrè àkǒ ndì aε-fó rò. Ndirò, kàrí nzǐ fǐndà ndì ndóvò aε

* 11:27 11.27 Ìsa 59.20-21

òdho. ³⁰ Angyi nyĩ, ìnzĩ ní Pbàìsràyélí tírò, nyĩ nyuvó nyĩ ìnzĩ nyĩrì Kàgàwà-tsũ dhu, pbètù kòmbí, kũbà dhu fũkũ Pbàìsràyélí úvò ì ìnzĩ 'ìrì kà-tsũ dhu dhu-okú dò rò. ³¹ Àdhàdhì abádhí úvò ì kòmbí ìnzĩ 'ìrì Kàgàwà-tsũ dhu dhu nábhũ Kàgàwà rì'ì izũ tó ale-afí nà dùkú dhu bhěyi, ní kǐ'ya ìnè izũ tó afína nà átò abádhí dǒ, abádhí rǐ 'ùgèrè 'ìngò tina ò rò. ³² Obhó tí, Kàgàwà ábhũ Pbàìsràyélí mà ìnzĩ ní Pbàìsràyélí mànà rì'ì ìnzĩ rí tsuná dhu ìrì ale tí, ndínǐ ndì ndì'ì tí izũ tó afína nà abádhí dǒ kóró.

³³ Ándà pé Kàgàwà bhà ídzìnga náarí'ì ádrùngbǎ tí dhu! Kǎrǐ dhu-ǒnga òvò tí dhu mà, kàbhà ìnga t'únita mànà rǐ'ì abhàbhó nyú ròsè! Ádhi pbá ale ndi kàbhà ìrèta àwε rádù? Ádhi pbá ale ndi kùdhě ndì ndonzi tí dhu rádù dòna àlũ? ³⁴ Àdhàdhì yà ìlǐlǎ Andítá rǒvona dhu bhěyi:

«Ádhi pbá ale ndi Ádrùngbǎle Kàgàwà bhà ìrèta núni? Ádhi pbá ale ndi kà tò rádù sedzà àbhũ*?»

³⁵ «Ádhi pbá ale ndi dhu nábhũ angyi Kàgàwà tò, ndínǐ kǎdù tí ndi dhu-ari ǒ dhu àdu fǐndà*?» ³⁶ Obhó tí, kóró dhu náaráhũ kà-fǒ rò, kóró dhu kǎbhòlò ndi, ndirò kóró dhu rǐ'ì kà tò. Ní, kàkǎ ilèta nà dhòdhódhóna nà! Àmìnà.

12

Kàgàwà bhà kasũ ònzi ka kí atdí ale-afí nyú na dhu

¹ Nírò àbanǐnzó, àdhàdhì Kàgàwà nítè pbìndà izũ tó ale-afí àlě tò dhu bhěyi, ma mìtdè nyĩ ìtdè tí, nyũbho ngbǒkũ kà tò, rì'ì àdhàdhì Kàgàwà tò ka kùbho ípìròrò rǐ'ì ìzǎ tó pεrè bhěyi, kà-nyìkpó ǒ ìlǎ, ndirò kà-nyìkpó

* 11:34 11.34 Ìsa 40.13-14 * 11:35 11.35 Yòb 41.3

nòfò perè bhëyi. Wòrí ní ndi àdù ìì obhónánga tó ófò, yà Àbadhi ùlɛ nyí nyádù nǎ. ² Nyí nyákǎ nzá nyǒnzì nyí àdhàdhì yà kòmbí arí'ì adzi ǒ alɛ náarí 'ònzì òná ófò ǒ. Pbétù, nyí nyákǎ nyǎbhɛ Kàgàwà rùgèrè nyí, ndàbhɛ fùkù irèta róngò ɔwútána tí, ndíní nyí nyuni tí Kàgàwà ózè nyǒnzì dhu. † dhu ní: ídzi dhu tí rí'ì dhu mà, Kàgàwà-nyìkpó nòfò dhu mà, ndirò obhónánga tó dhu nyú tí rí'ì dhu mà.

³ Àdhàdhì yà Kàgàwà ónzìná idù ídzìnga mi'ì uvitatálɛ tí dhu-bvɛ rǒ, ma mátina nyí nǎ kóró: atdí alɛ mà nzínzikɛ ǒ náká nzá ndòzù ndi ɔrú nyú, ròsè yà ndi ndí'ì òná ófò dònǎ. Pbétù, nyí nyákǎ nyǒzù nyí yà nyí nyú nyí nyí'ì òná ófò ǒ, ìnzì nyí nyí nyídzì rórò, àdhàdhì yà Kàgàwà úndò fùkù fùkù a'uta-otù ǒ perè-bvɛ rǒ.

⁴ Atdí alɛ-ngbò rǒ, alɛ-ngbò-rǒngá-nzo náarí'ì ibí, ndirò ì alɛ-ngbò-rǒngá-nzo rǐ mbǎ ìì kóró atdí kasɛ nà tí. ⁵ Ní ndi dhu bhëyi tí, àlě kí mbǎ ìì ibí rò màtí, ní àlě ní atdí alɛ-ngbò kèlě Krístò màná àlě kúngbò àlě dhu-otù ǒ. Ndirò àlě'ì kóró, àlě kúngbò àlě àlě rí'ì atdí alɛ-ngbò tí, ìngbàtí ìlì ndi alɛ mà rí'ì pèndà ngari ǒ àdhàdhì atdí alɛ-ngbò-rǒngá bhëyi. ⁶ Pèndà ídzìnga-bvɛ rǒ, Kàgàwà ìbhò dhèdhèrò perè-tidò àlě tò. Ní, kàbhà nabi bhëyi ka kí dhu òvò ìndrù tò dhu tó perè nábà alɛ, náká ndàrà dhu òvò rǒ ìndrù tò yà kóró àlě ká'ù obhónánga tó ɔtɛ-bvɛ rǒ. ⁷ Ngùkpà alɛ dzùná t'ónzita tó perè nábà alɛ, náká ndònzì ka mbëyi. Ìndrù tò ka kí dhu ùdhè dhu tó perè nábà alɛ, náká ndùdhe dhu mbëyi ìndrù tò. ⁸ Ngùkpà alɛ tò ka kí sedzà àbhù dhu tó perè nábà alɛ, náká ndàbhɛ sedzà mbëyi abádhí tò. Ìndrù tò ka kí perè ùbhò dhu tó perè nábà alɛ, náká ndùbho ka ìnzì ndi ndózùna rórò. Ìndrù òdɔ arí alɛ, náká ndòdò abádhí mbëyi. †zɛ tó alɛ-afí nà ka kí'ì ngùkpà alɛ dǒ dhu tó perè nábà alɛ, náká

ndònzì ka dhèdhe nà.

Yēsù ná'ù ale àkă 'òkò tí nzínziya ǒ dhu

⁹ Fùkú àzè nákă ndì'ì ìmbă òná ɔtrátá na. Nyí nyàkă nyǒndrò kóró dhu-tsí kăkă nzéɛ dhu tí rí'ì, nyădù nyăpba ídzi dhu tí rí'ì dhu rǒ. ¹⁰ Nyí nyàkă nyǒzè nyí nzínzikɔ ǒ àdhàdhì atdí àba bhà ale náarí 'òzè nzínziya ǒ dhu bhěyi. Nyí nyàkă nyí'ì wemberè t'ále tí nzínzikɔ ǒ nyí nyí nyí'fù dhu ǒ. ¹¹ Nyí nyàkă nyǒnzì Ádrùngbàle Yēsù bhà kasɔ atdyúkɔ nyú nà, ìmbă itsí na, ndìrò nyí nyàkă nyǒnzì ka afíkɔ nyú nà. ¹² Nyí nyàkă nyòkò dhèdhe ǒ, yà àlè tò Kàgàwà ókò fíndá làkă dhòdhódhóngà tó ípìrǒngà òdɔ nyí nyí nyí nyabá tí rò. Nyí nyàkă nyǒndù dhu-dzi àpbè ǒ, nyădù iko pótsó itsòta ǒ. ¹³ Nyí nyàkă nyǒnzì Kàgàwà bhà ale dzùná fíyó m̀hɛtù ǒ, nyădù òwu olo tí rí'ì ale àkɔ rǒ.

Àzè àkă kítè kóró ale tò, ìmbă rì'ì òmvù tò m̀tí dhu

¹⁴ Nyí nyàkă nyăso rùkú rávu ale. Nyí nyàkă nyăso abádhí, ìnzí ní nyǒfù abádhí òfù tí. ¹⁵ Nyí nyàkă nyǒnzì dhèdhe atdíkpá kăkă dhèdhe ǒ rí'ì ale m̀nà, nyădù òdzi atdíkpá kăkă òdzi ródzi ale m̀nà. ¹⁶ Nyí nyàkă nyòkò ìrítà nà nzínzikɔ ǒ. Nyí nyàkă nzá nyǔbhà ale ìdzí ka kí dhu ràtdù afíkɔ, pbétù nyí nyàkă nyǔbhà nyí yɔrɔwà ǒ ka kóko dhu ràtdù ndì afíkɔ. Nyí nyàkă nzá nyǒzù nyí nyí-tírò dhu-ǒngà t'òvòta ǹnì ale tí.

¹⁷ Nyí nyàkă nzá nyădu nzéɛ dhu ìndrù tò nzéɛ dhu n̄. Nyí nyàkă nyí'ì ídzìngà ònzi ka kí kóró ale tò n̄ ale-afí nà. ¹⁸ Àkăkă n̄, tikɔ ònă rò, nyí nyàkă nyǒnzì obi nyòkò m̀arùngà ǒ kóró ale m̀nà. ¹⁹ ǒdhídù, yà atdídǒ ma mózè nyí rò, nyí nyàkă nzá nyǔtsè rùkú dhu nyí-tírò, pbétù nyí nyàkă nyǔbhà ngari Kàgàwà bhà nàwí tò r̀onzì ndì kasɔ. Obhó tí, ka kándì dhu ìlìlă Andítá

ò, kati: «Ìndrũ rǒ dhu ùtse ka kí dhu ní kàsũdu. Ima, Ádrùngbàle Kàgàwà ní ndi ma mɔtsèya rùkú dhu*.»
 20 Pbétù, àdhàdhì yà ìlǐlǎ Andítá náarúnɔna dhu bhèyi: «Rùnú arí ì òmvù tí ale náapé ì ì àwù nà, ní nyi nyàkǎ nyabhɔ ònyù kà tò. Kǎpé ì ì idha-atdyú nà, ní nyi nyàkǎ nyabhɔ idha kà ròm̀vù. Obhó tí, wò dhu bhèyi nyi nyònzì dhu rǎdù ì ì àdhàdhì kàzɔ-li nyi nyètrò kà-dò-tsíró dhu bhèyi*.» 21 Nyi nyàkǎ nzá nyabhɔ nzéɛ dhu ròm̀nzì lèmanɔ, pbétù nyi nyàkǎ nyònzì nzéɛ dhu lèmanà ídzìnga t'ónzìta nǐ.

13

Álítá bhà ádròdrǒ ale àkǎ kifɔ dhu

1 Ìngbàtí ìlì ndi ale mà nákǎ ndifɔ idzi nónyù ìndrũ dǒ ádròdrǒ ale. Obhó tí, ìnzá áhɔ Kàgàwà bhà rò ádrùngbǎnga náarí mbǎ ì ì. Ndirò, kǎkǎ idzi nónyù ìndrũ dǒ ádròdrǒ ale núlì ní Kàgàwà. 2 Nírò, ádrùngbǎnga tó obi nà arí ì ale nà rí ndàgò ale ní Kàgàwà ùyǎ dhu nà rí ndàgò ale. Ndirò, ndi dhu bhèyi arí dhu ònzì ale ní iwà Kàgàwà rǐ anya ìtdì dòyá dhu nìdhà dòyà ì tírò ale. 3 Obhó tí, ídzi dhu ònzì arí ale náarí nzǐ ádròdrǒ ale-òdò ònzì, pbétù abádhí-òdò ònzì arí ní nzéɛ dhu ònzì arí ale. Nyi nyóze tí wà nyongò àdì ìnzǐ nyi nyí ádrùngbǎle-òdò ònzì rórò? Nírò, nyi nyàkǎ nyònzì ídzi dhu, ní kà rǎdù nyifɔ. 4 Obhó tí, ádròdrǒ ale ròm̀nzina ní Kàgàwà bhà kasɔ, ndínlǐ nyi nabhù tí nyònzì ídzi dhu. Pbétù, dhu apé ì ì nzéɛ dhu ònzì nyi nyarí dhu tí, ní nyi nyàkǎ nyònzì abádhí-òdò. Obhó tí, ìnzǐ ní kòkòrò nga

* 12:19 12.19 Tòr 32.35 * 12:20 12.20 Mbà 25.21-22. Kà-tì ní, ngǎtsi nǐ, wò dhu bhèyi nyi nyònzì dhu dhu rǎdù ndi ale àbhɔ nyina rìwù, rǎdù ndùgèrè ndùbhà pbìndà nzéɛnga.

ndi abádhi rǐ̀i ìndrũ̀ tò̀ ì í málipò̀ àbhũ̀ nǐ ádrũ̀ngbǎnga tó̀ ɔ̀bi nà nǐ. Málipò̀ àbhũ̀ abádhi rǐ̀ nzére dhu nònzì aɛ̀ tò̀ rò̀, abádhi rǐ̀nzina ní Kàgàwà bhà kasu, ndínǐ kàbhà nàwí nítè tǐ̀ ì aɛ̀ tò̀. ⁵ Ní ndi dhu-okú dò̀ rò̀, ìnga nòfò dhu nyú̀ ní kifũ̀ ádròdrò̀ aɛ̀, ìnzǐ ní Kàgàwà bhà nàwí-ɔ̀dò̀ ònzì ka kí dhu-okú dò̀ rò̀ tǐ̀, pbétu, aɛ̀-afí rǐ̀ dhu ìtè átò̀ ìdzi dhu rǎrǐ̀ ndi dhu-okú dò̀ rò̀.

⁶ Ndi dhu-okú dò̀ rò̀ ní ndi, nyǐ nyárí pàratà ùfǒ̀ átò̀. Obhó tǐ̀, àlità bhà kasu ònzì arí ádròdrò̀ aɛ̀ náarónzina ní Kàgàwà bhà kasu. ⁷ Ní, nyǐ nyàkǎ nyǎbhũ̀ ìngbàtí ìli ndi ádrũ̀ngbǎle bhà obhónánga mà ndi ádrũ̀ngbǎle tò̀. Nyǐ nyàkǎ nyǔfǒ̀ pàratà yà pàratà àbhũ̀ arí kufǒ̀ ndombè-fó̀, ndirò̀ nyǐ nyàkǎ nyǎtsà tákisi yà tákisi àtsà arí aɛ̀-fó̀. Nyǐ nyàkǎ nyǐfũ̀ ifuta nà àkǎ ádrũ̀ngbǎle, nyǎdù̀ ilèta nà àkǎ-tsí nílè.

Ìndrũ̀ rǐ̀ 'òzè nzínziya ǒ̀ dhu ní Kàgàwà bhà Ƴyátá ìfũ̀ ka kí dhu

⁸ Nyǐ nyàkǎ nzá nyǐ̀i atdí aɛ̀ bhà wànzá nà màtí. Wànzá tǐ̀ nyǐ nyàkǎ nyǐ̀i nà ní atdí dhu kèlè. Ndi dhu ní, nyòzè nyǐ nyǐ̀i nzínziku ǒ̀ dhu. Obhó tǐ̀, ɔ̀dhìnà nòzè aɛ̀ nífũ̀ wà Ƴyátá atdí. ⁹ Kàgàwà bhà Ƴyátá rǐ̀ dhu òvo, ndàtí: «Dhu àkǎ nzá nyònzì mùnyòni, dhu àkǎ nzá nyohò abvo, dhu àkǎ nzá nyònzì ogbo, ndirò̀ dhu àkǎ nzá nyili afinũ̀ ngàtsi aɛ̀-fó̀ rǐ̀i dhu dǒ̀*.» Kǒkò ì Ƴyátá mà, kóró ngũ̀kpà-tsí mànà, ní ka kútsì yàrí atdí Ƴyátá ò̀: «Nyǐ nyàkǎ nyozè ɔ̀dhìnũ̀ àdhàdhì yà ìnyi nyú̀ nyǐ nyòzè nyǐ nyǐ̀-tírò̀ dhu bhèyi*.» ¹⁰ ɔ̀dhìnà nòzè aɛ̀ rǐ̀ nzǐ àdù̀ nzére dhu ònzì kà-rò̀. Nírò̀, aɛ̀ t'òdhìnà òzè ka kí dhu ní Ƴyátá ìfũ̀ ka kí àkǎkǎ dhu bhèyi dhu.

* 13:9 13.9 Uvt 20.13-15,17; Tòr 5.17-19,21 * 13:9 13.9 Law 19.18

Krístò rĩngo òná idho àkǎ kodò tí dhu

¹¹ Nyĩ nyǎkǎ nyòzè nyĩ nzínzikũ ǒ, nyĩ nyùnì wà yà àlě kí'ì òná kòmbí kàsũmì nídhunĩ. Obhó tí, Yèsù Krístò àlě ka'u òná kàsũmì ǒ, àlě kúgu dòtsí òná kàsũmì ní'ì àdì ndì ndàdì itse ró. Ní kòmbí, kìndù wà ndì íkyèrǒ nyú àlě tí. Nírò, kànĩ idho ò rò nyĩ nyí nyìvǎ òná fùkú kàsũmì náká wà! ¹² Iku-ǒnga àlì wà ndì, ndìrò ìnga rùbho dhu níndù wà ndì. Àlě kǎkǎ àlě ràwà ìndò tó m̀tso igi, àlě ràdù ìla ùgye àlě kí nĩ awáwù ǒ m̀tsũmù nùgù. ¹³ Àlě kǎkǎ àlě rĩ'ì adyìbhengá nga nà àkǎ ídzì m̀tso nà, àlě ràdù àlě òdò kǎkǎ dhu-tsí rǒrò. Ɔ dhu ní: pìrà bhèyi ka kí dhu ònyũ dhu, iwa t'órita, kóró m̀nyòni-tidò t'ónzita, anya t'ónzita, ndìrò adha tó aƎ-afí nà ka kí'ì dhu. ¹⁴ Nyĩ nyǎkǎ nyũfǒ yà Yèsù íbhò àlě tò m̀tsũmù. Ndirò, nyĩ nyǎkǎ nzá nyũbhà yà ngbòkũ rĩ atdyúya òho dhu ròvò nyĩ, nyǎmbɛ kǒzè dhu ònzì dǒ.

14

Inzá indrũ àkǎ ndòtdì ɔdhìnà-ànyǎ ònyũ-okú dò rò dhu

¹ Nyĩ nyǎkǎ nyǎkò yà ivívì a'uta nà arí'ì aƎ ìnzá nyĩ nyàgò nyĩ nà pbìndà ìrèta dǒ rórò. ² Atdí ófò ní, atdí aƎ rĩ'ì ìnè ndònyũ kóró ònyũ-tidò pbìndà ɔbi nà a'uta-okú dò rò, pbétù ngǎtsi aƎ ràdù ndà'ù ndònyũ ìtò-bĩ* kèlě pbìndà ivívì a'uta-okú dò rò. ³ Ní, wò ndì kóró ònyũ-tidò ònyũ arí aƎ náká nzá ndònzì yà ìnzì arí ìzǎ ná'a aƎ-ìtsì. Ndi dhu bhèyi tí, yà ìnzì arí ìzǎ ná'a aƎ, náká nzá ndòtdì yà kóró ònyũ-tidò ònyũ arí aƎ-ànyǎ, Kàgàwà

* ^{14:2} ^{14.2} Rɔmà tó kigò ǒ Kànìsà ǒ, ivívì a'uta nà aƎ náazè 'ònyũ ìtò-bĩ kèlě, akyɛ ì owuna yà iwà Músà bhà Ɔyátá ísǒ ìnzì kongò à'ànà ìzǎ mà m̀ngũ-nzo tò ka kàbhũ perè tí ìzǎ mànà ná'à nĩ.

náko wà kònyu arí ale átò nídhuní. ⁴Inyi, inyi ní àdhi wò ngàtsi ale bhà kasutále dǒ nyi nyarí anya ìtdì rò? Kàrǐ kóró dhu ònyu dhu mà, ndírò ìnzǐ kà rǐ kóró dhu ònyu dhu mà ní kàbhà kasu tó ádrùngbǎle-òtǎ. Ndirò, kàbhà Ádrùngbǎle Yèsù rǐ'ì ìnè ɔbi nà ndìdì ka pòtsó pbìndà a'uta ǒ.

⁵Atdídhená ale náarí atdídhená idho òzù atdídǒ rǐ'ì tǐya nà ròsè ngǔkpà idho dǒnǎ dhu tí. Pbétù, ngǔkpà ale arádù kóró idho òzù rǐ'ì àdhàdhì. Ndi dhu bhěyi ní ndi, ngàtsi ale náarí dhu à'u àdhàdhì ndi nyú ndi ndírèna ndìtírò dhu bhěyi. ⁶Afina nitù atdí idho-okú dò rò ale, ní rǐ dhu ònzi ndi dhu bhěyi ndíní ndi ndifù tí Ádrùngbǎle Yèsù. Kóró ònyù-tidò ònyu arí ale ní rǐ dhu ònzi ndi dhu bhěyi, ndíní ndi ndifù tí Ádrùngbǎle Yèsù átò. Obhó tí, kà rǐ òtsò àbhǔ Kàgàwà tò pbìndà ònyù-okú dò rò. Ndirò, ìnzǐ arí kóró ònyù-tidò ònyu ale ní rǐ dhu ònzi ndi dhu bhěyi átò, ndíní ndi ndifù tí Ádrùngbǎle Yèsù, ndàdù òtsò àbhǔ Kàgàwà tò. ⁷Obhó tí, àlǎ karí mbǎ ípìrǒnga nà àlǎ kòzè àlǎ rǐ'ì kà nà dhu-okú dò rò. Ndirò, àlǎ karí nzǐ ùve àlǎ kòzè àlǎ rùve dhu-okú dò rò. ⁸Kà-tì ní, àlǎ kapé ì'ì ípìrǒnga nà, ní àlǎ kí'ì kà nà Ádrùngbǎle Yèsù òzè ka dhu-okú dò rò. Ndirò àlǎ kapé ùve, ní àlǎ kùve Ádrùngbǎle Yèsù òzè ka dhu-okú dò rò. Nírò, dhu apé ì'ì àlǎ kí'ì ípìrǒnga nà dhu tí, ndirò ngàtsi nǐ dhu apé ì'ì àlǎ kùve dhu tí, ní àlǎ'ì ní Ádrùngbǎle Yèsù bhà ongyéngá. ⁹Obhó tí, Krístò avè ndàdù ndìngbè, ndíní ndi ndadì tí Ádrùngbǎle tí kǎkà iwà ùve ale mà, ípìrǒnga nà rǐ'ì ale mà nà tò. ¹⁰Pbétù inyi, ádhu nyi nyarí anya òtdì ɔdhìnu dǒ okúna dò rò? Ndirò ádhu inyi, nyi nyarí ɔdhìnu-itsì ònzi okúna dò rò? Obhó tí, àlǎ'ì kóró àlǎ kikòya Kàgàwà bhà anya t'únɔta tó tombi-ònzǐ.

¹¹ Obhó tí, ka kándí dhu ìlílǎ Andítá ò kati:

«Ádrùngbǎle Kàgàwà ràtina:

«Ima, ma mí'ì inè nyìkpódu nà. Ní, kóró ale nùukoya
otdyùya-dɔ ɔnzìdú, ndírò kóró ale nóɔvoya
dhu kpanjangba 'àti: ma ràrǐ Kàgàwà*.» ¹² Ní ndi
dhu bhěyi tí, ìngbàtí ílì ndi ale mà àlě nzínzì ɔ
náaweya ndi ndanzì dhu ndítírò Kàgàwà-ònzǐ.

¹³ Nírò, àlě kàkǎ nzá àlě rìtdì àlě-ànyǎ àlětírò àlě
nzínzì ɔ. Pbétù, kànǐ nyǐ nyàkǎ nyǔnzì dhu: nyǐ nyàkǎ
nzá nyǔlì ɔdhíkù-tsù útò rádù ìnzǐ rùngu Kàgàwà bhà
otu dhu abádhí-ònzǐ, ndírò nyǐ nyàkǎ nzá nyǔnzì abádhí
àbhù rádù ròtsù nzéɛnga ɔ dhu. ¹⁴ Ma mùni wà dhu
madù dhu à'ù, Ádrùngbǎle Yèsù-otù ɔ: Kàgàwà-nyìkpó
ɔ ótì atdí ɔnyù-tidò mà ràrǐ'ì mbǎ. Pbétù, ndi ale apé
atdí ɔnyù-tidò mà ɔzù Kàgàwà-nyìkpó ɔ ótì dhu tí,
ní ndi ale tò ndi ɔnyù ɔtì wà. ¹⁵ Dhu apé ì'ì yà nyi
nyónyuna ɔnyù-okú dò rò nyi nyàbhù ɔdhìnu-affi rǐ'ì
izù nà dhu tí, ní nyi nyí'ì ìmbǎ àzè tó ale-affi nà. Pbùkù
ɔnyù-okú dò rò nyi nyàkǎ nzá nyabhù wò Krístò náavè
okúna dò rò ale nyù rìtsì pbìndà a'uta ɔ. ¹⁶ Nírò, idzi dhu
tí nyǐ nyòzù dhu ɔnzì nyǐ nyí dhu nàkǎ nzá ndi'ì nzéɛ
dhu ɔnò yà ìnzá Yèsù ná'ù ale rádù nyǐ nǐ okúna dò rò
dhu tí. ¹⁷ Obhó tí, ɔrù-akpà ɔ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà
bhà Idzi ní nzǐ ɔnyù, ndírò ka ní nzǐ ɔmvù. Pbétù ka ní
yà Kàgàwà bhà ìlílǎ-Alafi arónzina àlě-nyùtsi dhu. I dhu
ní: kǎrǐ àlě àbhù àlě rònzì obhónanga tó dhu, àlě ròkò
màrùngà ɔ àlě nzínzì ɔ, ndírò àlě ròkò dhèdhe ɔ. ¹⁸ Ní
wòrǐ ɔfò ɔ àlě kí Krístò bhà kasù ɔnzì dhu rǐ ndi àlě
àbhù àlě ròfò Kàgàwà-nyìkpó, ndírò ìndrù-nyìkpó.

¹⁹ Ní ndi dhu-okú dò rò, àlě kàkǎ àlě rònè màrùngà
ìbhò rádù àlě nzínzì ɔ dhu. Ndirò, àlě kàkǎ àlě rònzì

* 14:11 14.11 Ìsa 45.23

ngũkpà aɛ òsì rádù fɛyó a'uta ǒ dhu. ²⁰ Nyi nyàkã nzá nyinza Kàgàwà rǒnzina àlě-nyutsi kasu ònyù-okú dò rò. Obhó tí, kóró ònyù-tidò rǐrǐ inè konyù, pbétù ɔdhìnu àbhu rádù ìnzǐ rùngu Kàgàwà bhà otu ònyù-tidò ònyu nyi nyí dhu ní nzéɛ dhu. ²¹ Dhu rádù àkã mběyi nyú nyubhà ìzǎ ìnzǐ nya'à, nyubhà dɔvayi ìnzǐ nyɔmvù, nyadù àdì ìnzǐ nyɔnzǐ kóró dhu-tsíyà ɔdhìnu-tsù ɛtò rádù ìnzǐ rùngu Kàgàwà bhà otu. ²² Inyi, nyi nyàkã nyɔdò yà pbùkù a'uta àbhu nyɔzù ídzì dhu tí Kàgàwà-ònzǐ dhu afínu ò. Hirò nónzǐ aɛ ní yà ìnzǐ arí ànyàna ɔtdì ndítírò yà afina ùdhé dhu ndì ndònzǐ rò. ²³ Pbétù, yà afina rǔguru ndì ndónyuna ònyù-okú dò rò aɛ, nányǎ Kàgàwà ɔtdì wà. Obhó tí, kà rǐ nzǐ ndì dhu ònzǐ a'uta nónzǐ ka òná ɔfò ǒ. Ndirò, ònzina ka kí kóró dhu-tsí, yà ìnzǎ ndì nàkò a'uta nà ní nzéɛnga.

15

Inzá dhu àkã ìndrǔ rònzǐ nyìkpóna nòfò ndítírò dhu kèlě dhu

¹ Àlě'i yà ɔbì nà àlě kí'ì àlě tó a'uta ǒ rò, àlě kàkã àlě rònzǐ kàkà ìmbà rǐrǐ ɔbì nà fɛyó a'uta ǒ aɛ dzùna fɛyó ivívinga ǒ, ìnzǐ àlě rònzǐ àlě-nyìkpó kèlě ɔfò rí àlětírò dhu. ² Ìngbàtí ìlì ndì aɛ mà àlě nzínzǐ ǒ nàkã ndònzǐ ɔdhìna-nyìkpó ɔfò rí dhu kà tò ndì ndí ídzìnga ònzǐ dhu-otù ǒ, ndínǐ ndì dhu adù tí ndì aɛ òsì pbìnda a'uta ǒ. ³ Obhó tí, Krístò nyú mà náanzǐ nzá nyìkpóna ɔfò rí ndítírò dhu, àdhàdhì yà ìlǐlǎ Andítá ò ka kandí Masiyà dǒ dhu bhěyi: «Yà abádhí arúnɔna ìnyi, Kàgàwà, nǐ nzéɛ dhu tó ìtútanga náarà ndà'ɛ dùdú*.» ⁴ Ndirò kóró dhu yà angyí ka kandí ìlǐlǎ Andítá ò, ní ka kandí ndínǐ dhu

* 15:3 15.3 Zàb 69.10

nudhè tí àlě tò. † Andítá náarí àlě àbhǔ àlě ròndù dhu-dzi, ndàdù àlě-afí àbhǔ ròtsì ɔbi, ndínǎ àlě kabá tí yà Kàgàwà akò fɪndá làká àlě tò dhu. ⁵ Nírò, Kàgàwà, yà dhu-dzi t'òndùta tó ɔbi àbhǔ arí ìndrǔ tò ndàdù alɛ-afí òpè alɛ, náká ndàbhǔ nyí nyí ìrítà nà nzínzikǔ ǔ, Krístò Yèsù bhà ɔfò nódỳi nyí nyí dhu-otù ǔ. ⁶ Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyí nyádù Kàgàwà, àlě tó Ádrùngbàlɛ Yèsù Krístò t'ábanà, nílè atdí afkú na ndirò atdí tǔkú na.

Krístò ira Pbàyàhúdí mà ìnzǎ ní Pbàyàhúdí mà nà tò dhu

⁷ Nírò, nyí nyàká nyǒngò nyàkò nzínzikǔ ǔ àdhàdhì Krístò náakò nyí dhu bhěyi, ndínǎ Kàgàwà-ɔvò ilè tí ndi. ⁸ Obhó tí, ma mátina kpangba nyí nǎ, Krístò ira Pbàyàhúdí tó kasutálɛ bhěyi, ndínǎ ndi ndabhǔ tí yà abádhí t'ábhúna tò Kàgàwà akò làká rāká, ndi dhu ràdù dhu ìtè Kàgàwà rārì yà ùnɔ ndi ndùndò dhu ìfǔ arí alɛ. ⁹ Kíra átò ndínǎ ìnzǎ ní Pbàyàhúdí nílè tí Kàgàwà átò pbìndà izǔ tó alɛ-afí-okú dò rò, àdhàdhì yà ìlǐlǎ Andítá ǔ ka kándí ka dhu bhěyi. † Andítá rătina:

«Wò dhu-okú dò rò, ma mǒngo nyilè ìnzǎ ní Pbàyàhúdí nzínzi ǔ,

ndirò ma mǒngo adyi ùyù mifǔ nyí nǎ*.»

¹⁰ Ndirò, Andítá rătina tdítǔ:

«Nyí, ìnzǎ ní Pbàyàhúdí tírò, nyònzì dhèdhe atdíkpá Kàgàwà bhà alɛ mà nà*!»

¹¹ Ndirò kà rătina tdítǔ yà dhu bhěyi:

«Nyí ìnzǎ ní Pbàyàhúdí, nyilè Ádrùngbàlɛ.

Nyí kóró alé, nyilè ka*!»

¹² Ndirò, nabì ìsayà rătina:

* 15:9 15.9 2Sà 22.50; Zàb 18.50 * 15:10 15.10 Tòr 32.43 * 15:11 15.11 Zàb 117.1

«Yěsè bhà m̀dzukuru* nítoya ndì.
Ní, kɔnyaya idzi ìnzì ní Pbàyàhúdí dɔ́,
ndirò ì ale ad̀ya nyìkpóya ìlì kà-rɔ́, ndíní ì nigú tí*.»

¹³ Nírò Kàgàwà, yà àlě àbhù arí àlě r̀lì àlě-nyìkpó ndì ndónzina dhu rɔ́ ale, náká ndirã nyí àkáká dhèdhe nĩ, ndàdù nyàbhu nyòkò màr̀ngà ɔ́, ka nyí nyá'ù nídhunĩ. Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyí nyádù nyìkpóku ùlì atdíđɔ́ kà r̀nzina f̀kù dhu rɔ́ ìlìlã-Alafí bhà ádr̀ngbãnga tó obi nĩ.

Pɔlò r̀te ìnzì ní Pbàyàhúdí nzínzì ɔ́ ndì ndónzina kasu dɔ́ dhu

¹⁴ Àbanĩnzó, nyí nyú nàndà dhu nĩ, ma m̀ni wà dhu mbèyi nyú, nyí r̀lè ùlè tí ídzinga t'ónzita nĩ, ndirò nyí r̀ni wà obhó dhu tí r̀i dhu mbèyi nyú, ndi dhu ràdù nyàbhu nyàmbe sedzà àbhù dɔ́ f̀kù nzínziku ɔ́. ¹⁵ Yàrí bhàrwà ɔ́ ng̀kpà ngari ɔ́, ma m̀ndi dhu f̀kù obi nyú nà, ndíní nyí nabhù tí nyìrè yà angyi ka kúdhe f̀kù dhu. Ma m̀rà k̀nzì rɔ́ ndi dhu bhèyi, ma m̀bàná Kàgàwà bhà ídzinga, ¹⁶ m̀i Yèsù Krístò bhà kasutále tí ìnzì ní Pbàyàhúdí tó dhu-okú dò rò. Ma marí k̀hanì tó kasu ònzì, m̀nò Kàgàwà bhà ídzi M̀k̀r̀, ndíní ma m̀tè tí ìnzì ní Pbàyàhúdí Kàgàwà tò perè tí. Kàgàwà ràdù ndi perè àko iwà ìlìlã-Alafí ú'o ka r̀lã nyìkpóna ɔ́ dhu-okú dò rò. ¹⁷ Yà Yèsù Krístò m̀nà m̀ m̀ngbò m̀ nídhunĩ, ma m̀i ìnè milè ma Kàgàwà tò ma m̀nzina kasu-okú dò rò. ¹⁸ Obhó tí, ma mí nzì momvù misè vurò dhu, ìnzà ní yà Krístò ónzì otùdu ɔ́ dhu k̀lè ma m̀vò rò. K̀nzì ndi dhu, ndíní ìnzì ní Pbàyàhúdí ǹugèrè tí ì ìfu Kàgàwà. Ndirò k̀nzì ka yà ndi ndábhu m̀nò

* ^{15:12} ^{15:12} Yěsè bhà m̀dzukuru tí ka kánzina iró ale ní Krístò. * ^{15:12} ^{15:12} Ìsa 11.10

dhu mà, ndì ndábhɔ mɔnzì dhu màna-otù ǒ. ¹⁹ Kǒnzì ka átò yà ndì ndábhɔ mɔnzì Kàgàwà bhà Ìlìlǎ-Alafí bhà ádrùngbǎnga tó ɔbi nǐ ize mà yà inzà apèna 'ònzì angyi ìndrù-nzínzì ǒ dhu màna tó ádrùngbǎnga tó ɔbi-otù ǒ. Ndi dhu bhěyi ní ndì, ma múnò Krístò bhà Ídzi Màkǔrù kóró ngari ònǎ, ròpè ndì Yèrùsàlèma tó kigò ò rò, ràrà àhɔ Ìlirikò† tó mùlèngù ò. ²⁰ Ndirò, atdí ma mí'ì nà irèta ní'ì múnò Krístò bhà Ídzi Màkǔrù yà inzà ndì màkǔrù apèna ndìri òyá kóró ngari ònǎ. Ma mazè mɔnzì ka ndì dhu bhěyi, ìnzǐ ma múnò tí Ídzi Màkǔrù yà iwà ngàtsi alɛ náapè ndùnò ka òyá ngari ǒ, ²¹ àdhàdhì yà Ìlìlǎ Andítá ò ka kàndí ka dhu bhěyi. † Andítá rǐ dhu òvo Màsiyà-okú dò rò 'àti:

«Kǎkà inzà ka kapèna kàbhà màkǔrù òvo fǐyò alɛ, náalaya ka.

Kǎkà inzà ka kapèna kàwě fǐyò alɛ ní i kǎdùya dòya àlɔ*.»

Ɔlò rǒte Yèrùsàlèma mà, Rɔmà mà, Spàniyà màna ò ndì ndàrà nǐ abhi dǒ dhu

²² Ídzi Màkǔrù ùnɔ ma mí yà inzà apèna kìri alɛ tò dhu ní ndì tsùdu nùtò ibí-gùna nyú ìnzǐ marà àhɔ àwú fǔrǎbvù. ²³ Obhó tí ibí atɔ nyú ǒ, ma mí'ì dhu-atdyú nà atdí dǒ marà nyǎndà. Ní kòmbí, ma mí mbǎ ma múnzina tǎitdǒ yàrí mùlèngù ǒ kasu nà. ²⁴ Ní Spàniyà tó pbìri ò ma mǎrà rò ma múda fǔrǎbvùnǎ ònǎ kàsúmì ǒ, ma múnì wà dhu ma rǎrǐ ngbòkɔ àla àlǎ. Ndirò, iwà idhèdu ìka ndì yà atdíkpá àlɛ kòkò nyǐ màna ídò kàsúmì tí dhu-dzidǒ rórò, ma mòzè nyǒnzì dzùnàdu ányì ma mǎrà nǐ pbàkà abhi ǒ. ²⁵ Pbétù kòmbí, ma mí pé àrà mùdzùnà

† 15:19 15.19 Ìlirikò ní'ì Màkèdònìyà tó pbìri tí í'ì kyèròkyèrò atdí mùlèngù. * 15:21 15.21 Ìsa 52.15

nà angyi Yèrùsàlè mà tó kigò ò ríí Kàgàwà bhà aɛ tò.
²⁶ Obhó tí, dhu ófò Màkèdòniyà mà Àkayà[‡] mà nà tó pbìrì
 ǒ Kàgàwà bhà aɛ-nyìkpó, rùndu malì-tsù, ndíní ì onzi
 tí Yèrùsàlè mà tó kigò ǒ ríí aɛ nzínzi ǒ ríí nàkùtáɛ
 dzù nà nǎ. ²⁷ Obhó tí, abádhí ònzì ndi dhu ì nyú ì òzè
 ka dhu bhèyi. Pbétù dhu àkànà wà atdídǒ abádhí rònzì
 ì nàkù tó Pbàyàhúdí dzù nà. Obhó tí, dhu apé ìí ì ìnzì
 ní Pbàyàhúdí nábà yà Pbàyàhúdí tò Kàgàwà udhé aɛ-afí
 tó asota átò dhu tí, ní dhu àkànà wà ì ìnzì ní Pbàyàhúdí
 ròwù Pbàyàhúdí dzù nà ònzì rǒ átò foyá ríí dhu-tsí nǎ.
²⁸ Ní, ndi kasu ìto ma mí, madù wò ndi tsùna ka kùndu
 malì àbhù abádhí-fó kóró aɛ-ònzì rò rò, ma múda
 fùrábvùnà yà Spàniyà tó pbìrì ò ma mǎrà nǎ pbàkà abhi
 ǒ. ²⁹ Ima nyú ma mùnì wà dhu, fùrábvù ma mǎrà àhù
 òná kàsùmì ǒ, ma rǎrǎrà ábhǒ asota nyú nà fùkù Krístò
 inǎ rò.

³⁰ Àbanǎzó, ma mìtdè nyí ìtdè tí àlě tó Ádrùngbǎɛ
 Yèsù Krístò-okú dò rò, ndirò yà Kàgàwà bhà ìlìlǎ-Alafí
 náarìbhona àlě ròzè àlě nǎ àzè-okú dò rò, kùngbò àlě
 atdíkpá ìtsòta ǒ, àlě rìtsò àlě atdídǒ Kàgàwà rǒ dùdú.
³¹ Nyìtsò nyí dùdú, ndíní ìnzì nzÉɛ dhu náabá tí ima
 kǎkà Yùdeyà tó pbìrì ǒ aríí ìnzá Yèsù ná'ù aɛ inǎ rò.
 Ndirò nyìtsò nyí dùdú, ndíní Kàgàwà bhà aɛ náakò tí
 yà ma mǎrà nà Yèrùsàlè mà tó kigò ò mùdzù nà mbèyi.
³² Ndirò ndi dhu bhèyi Kàgàwà òzè ka ríí nǎ, ma mǎrà
 àhù àhù bvùkù dhèdhe ǒ, madù maso ake nzínzikù ǒ.
³³ Nírò Kàgàwà, yà mǎrùngà ìbho arí àlě tó aɛ, nǎkǎ ndíí
 atdíkpá nyí mà nà kóró. Àmìnà!

[‡] 15:26 15:26 Pbàrómá tò ndi ndí bhàruwà àndí òná kàsùmì
 ǒ, Pòlò ìí Kòritò tó kigò ǒ Àkayà tó pbìrì ò.

16

Pɔlò rĭ Rɔmà tó kigò ǒ aríì Kàgàwà bhà ale nòvì dhu

¹ Ma mòzè mìtè a'uta ǒ àlě t'áwèna, Fòyibè fùkù. Íyàdhíyà arí kasu dzùna ònzi Kèkùreyà tó kigò ǒ kànìsà ǒ. ² Ní fùrábvù kà rǎrà àhu rò, nyĭ nyákǎ nyákɔ íyàdhíyà àlě tó Ádrùngbǎle-ɔvò rǒ, àdhàdhì Kàgàwà bhà ale àkǎnà ì rònzì ka dhu bhěyi. Nyĭ nyákǎ nyònzì kà dzùna kà rĭ atdyúna òho fukú kóró dhu nĭ. Obhó tí, íyàdhíyà ònzì ábhǒ ale nyú dzùna. Ndirò kǒnzì dzùnadu nyú mà átò.

³ Òvì nyòvì Pèrèsílà mà pbìndà kpatsìbhále Àkilà nà*. Abádhí ní yà atdíkpá mǎ marí Yèsù Krístò bhà kasu ònzi mànà ale. ⁴ Abádhí átsù mbèmbè 'ùve pbàkà ípìrǒnga àpà ì í 'igǔ rò. Ní ma màdu òtsò abádhí tò. Ndirò, ìnzì ní ìma kèlě ndì atdíró ma màdu òtsò abádhí tò, pbétù ìnzì ní Pbàyàhúdì tó pbìrì ǒ kóró kànìsá nádu òtsò átò abádhí tò. ⁵ Òvì nyòvì yà abádhí mà t'ídzá arí 'ùndù kànìsà átò. Òvì nyòvì yà atdíǒ ma mózè Pàyinatò. Àbadhi ní ndì wemberè tí Krístò na'u Àziyà tó pbìrì ǒ bhà nzínzi ǒ ale. ⁶ Òvì nyòvì Màriyà yà atdíǒ arána afína ìtu rǒ fùkú dhu nĭ ale. ⁷ Òvì nyòvì Àndèrènikò mà Yùniyà nà. Abádhí ní fàkà pbìrì ǒ bhà, yà atdíkpá ka kusó mǎ mànà imbi ǒ. Abádhí ní uvitatále yà atdíǒ ka kárí ìfùna, ndirò abádhí ní angyinà rò Krístò ná'ù rùdú ale.

⁸ Òvì nyòvì Àpùliyatò, yà atdíǒ ma mózè Ádrùngbǎle-nyutsi ale. ⁹ Òvì nyòvì Rùbanù, Krístò bhà kasu ònzi mǎ marí nà ɔdhìkà. Ndirò, òvì nyòvì Sìtaki, yà atdíǒ ma mózè ale. ¹⁰ Òvì nyòvì Àpelè, yà Krístò-nyutsi pbìndà a'uta tó obhóngà nitè kpangba ale. Òvì nyòvì Àristòbulò bhà ìdzá aróko ale. ¹¹ Òvì nyòvì Yèrèdiyò, fàkà pbìrì ǒ

* 16:3 16.3 Kas 18.1-3

alɛ. Òvì nyòvì Ádrùngbǎɛ Yèsù ná'ù alɛ, kǎkǎ Nàrkisò bhà idzá aróko. ¹² Òvì nyòvì Tìrifɛnà mà Tìrifɔsà mànà, yà atdíđǒ Ádrùngbǎɛ bhà dhu arí afíya àtdű vèbhále. Òvì nyòvì yà atdíđǒ ma mózè Persi átò, yà atdíđǒ Ádrùngbǎɛ bhà dhu arí afína àtdű tsibhále. ¹³ Òvì nyòvì Rufù, yà Ádrùngbǎɛ ópì fíndà alɛ. Ndirò òvì nyòvì kà-tsánà yà ma marózùna átò íyàdu bhěyi alɛ. ¹⁴ Òvì nyòvì Àsìkrítò mà, Fùlɛgò mà, Hérmè mà, Pàtrǒbà mà, Érmà mà, yà atdíkpá abádhí arí'ì mànà ɔdhíya mànà. ¹⁵ Òvì nyòvì Filòlogò mà Yùliya nà, nyǎdù Nèrewù mà òvì awèna mànà. Ndirò òvì nyòvì ðlípà mà yà ì arí'ì mànà atdíkpá Kàgàwà bhà kóró alɛ mànà. ¹⁶ Òvì nyòvì nyǎ mběyi nzínzikù ǒ, nyǎtsè nyǎ àdhàdhì ɔdhi arónzina dhu bhěyi. Krístò bhà kánísá kóró nóvì nyǎ.

Kà ríku ðóná rò nǎ, Pɔlò rǎ sedzà àbhǔ Rómà ǒ pbàkrístò tò dhu

¹⁷ Àbanǎnzó, ma mìtdè nyǎ ìtdè tí, nyàndà nga mběyi kǎkǎ indrǔ-ǒnga àpà arí 'ùndò alɛ nà. ɪ alɛ ní kǎkǎ ngǔkpá alɛ àbhǔ rádù rùvò idzi otu ǒ rò, 'àdù àmbe yà fǔkù ka kúdhe dhu àgò đǒ alɛ. Ní nyǎ nyàkǎ nyútù nyǎ, nyòkò itsɛ abádhí rǒ rò. ¹⁸ Obhó tí, ì dhu bhěyi alɛ-tidò náarí kàsùna ònzi ní nzi àlě tó Ádrùngbǎɛ Krístò, pbétù abádhí arí kàsùna ònzi dhu ní òya kèlě. Ndirò, abádhí arádu kǎkǎ isísó afíya nà alɛ nùtra òvòvù ndirò utrátá tó òtěya nǎ. ¹⁹ Nyǎ nàndà dhu nǎ, kóró alɛ ùni wà ìngbà dhu bhěyi màtí nyǎ nyarí Ádrùngbǎɛ ìfǔ dhu. Ní ndì dhu-okú đò rò, ìdhèdu ìka ndì atdíđǒ okúkù đò rò. Pbétù, ma mòzè nyǎ'ì dhu-ǒnga t'òvòtatále tí ìdzinga t'ónzita-otù ǒ. Ndirò nyǎ nyàkǎ nyòkò ìlǎlǎ alɛ tí, nyǎndà nyǎ nzéɛ dhu rǒ rò. ²⁰ Ndi dhu bhěyi nyǎ nyònzì dhu rò, Kàgàwà, yà màrùngà ìbho arí alɛ, rǎ pǎmvo Sitanì-òbì

ìto, ndàbhɛ nyɔ̀bè dònà p̄f̄kɛ-tsítsíró inzá òtrò idho ò.

Àlě tó Ádrùngbǎle Yèsù Krístò bhà ídzìngà náká ndì'ì atdíkpá nyí mànà!

²¹ Tìmòtewù, kasɛ tó ɔdhìdu nóvi nyí'ì. Ndirò fàká p̀bìrì ò bhà: Lùkiyò, Yàsɔnà, Sòsipátrò mànà nóvi nyí átò.

²² Yàrí bhàruwà Pòlò ávi rándí fùkù ní ima, Tèrtiyò. Ní ma mòvi nyí yà àlě nùngbò Ádrùngbǎle-ɔvò rǒ.

²³ Gǎyò, yà ima, Pòlò nakò p̀bì idzá ndirò yà kànìsà ò kóró ale nákö arí ròngò 'undu p̀bì idzá ale, nóvi nyí'ì. Àlě t'adònà Kwartò mà, Rǎstò yà kigò ò malì òdò arí ale mànà nóvi nyí.

[²⁴ Àlě tó Ádrùngbǎle Yèsù Krístò bhà ídzìngà náká ndì'ì nyí nà kóró. Àmìnà.]

Atdírò tí Kàgàwà àká ilèta nà dhu

²⁵ Kàgàwà àká ilèta nà! Àbadhi rí'ì inè ɔbi nà ndàbhɛ nyí nyíkò p̀ɔtsó a'uta ò yà ma maróvɔna ìndrù tò Yèsù Krístò bhà ídzì Mākūrù-otù ò. Ndi Mākūrù-otù ò, Kàgàwà ábhɛ kuni yà mùhàngú ò rò okónà órù ò dhu.

²⁶ Ní kòmbí, àdhàdhì Àbadhi, yà dhòdhóhóngà nà arádi ale nùuyá dhu bhèyi, mǎ móvò yà p̀bànábí andí Krístò-okú dò rò dhu, ndíní kóró p̀bìrì ò ale náa'u tí ka, 'àdù kífú.

²⁷ Nírò Kàgàwà, yà atdíró tí arí'ì dhu-ǒngà t'ónòtatále tí ale, náká ilèta nà dhòdhóhónganà Yèsù Krístò-otù ò kǎnzè dhu-okú dò rò! Àmìnà.

Ungbòta-ጋwá Tá Bhǔkù

Ndrǔna: Ungbòta-ጋwá Tá Bhǔkù New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ndrǔna (Ngiti)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Dec 2021 from source files dated 30 Nov 2021

abb6c630-aaf1-5647-8172-605215e8fe12